

Віктор ЮЩЕНКО: “Дорога українська громадо, дорогий український народе! Я переконаний, — у цьому році український народ виборів свободу, він виборів своє право жити в чесній, демократичній країні вільним громадянином”.

ГАРЯЧА ТЕМА

— Чого бракувало вчорашнім дебатам?

— Як на мій погляд, не всі ще були розставлені наголоси, багато що лишилося за дужками, — найважливіші проблеми мали б зводитися до ситуації, яка склалася в Україні протягом усіх років незалежності. Я б сказав, що вчора, фактично, підводилася ризика під пострадянським періодом в Україні, в якому, за порушення всіх існуючих норм, із порушенням соціальної моралі накопичувався капітал, розбазарювалося майно, розкрадалося те, що попередніми поколіннями було збудовано. Це були роки, коли правила, які сповідує демократична Європа, були “необов’язковими”, а тому європейський світ поглядав на Україну, як на недодержавну структуру, де чиновництво ототожнювало себе з державою, а виконавча влада, — узурпувавши всі судові, інноваційні та інші функції — витворила ту державну модель, яка задовольняла, як наголосив Віктор Ющенко, кілька сімей. Ось із такого періоду історії ми виходимо, і тому

МОРАЛЬНИЙ МАНДАТ НАРОДНОГО ПРЕЗИДЕНТА

Вечір 20 грудня майже все населення України провело біля екранів телевізорів. Безумовно дебати Віктора Ющенка і Віктора Януковича, які мали проходити в режимі “запитання-відповідь”, будуть предметом обговорення аж до самих виборів, бо цього вечора відбулося щось більше, ніж самі дебати, а саме: українці мають обрати або політика нового типу або стереотипного пострадянського політика. Такого висновку ми дійшли після розмови з головою ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, народним депутатом Павлом МОВЧАНОМ.

питати про те, чи треба під ним підводити ризик, марно. Без сумніву, — треба!

Вчора були не діалоги, — це, скоріше були монологи, бо опонент Ющенка ухилився від розмови. Бо Янукович — це продукт минулого часу, пострадянської доби, свідчення того, що вона закінчилася вчора, на теледебатах. А підведена під цією добою правова ризика буде на переголосуванні 26 грудня, а крапка поставлена після інавгурації Віктора Ющенка. Ми попрощаємося з добою Кучми, Суркісів і Медведчуків, усіх тих, хто Україну мав за власну втрату, джерело збагачення, до якої у них був виключно фінансовий інтерес. Вони не хотіли України української, європейської, заможної. Вони мультиплікували бідність, яка застала знебачка багатьох, створювали такі соціальні умови, коли б за кілограм гречки чи цукру продавалися б голоси під час будь-яких виборів в Україні. Випробовувалися технології, ще не бачені в світі! Світ тепер може написати цілу енциклопедію тих “ноу-хау”, які напрацювала українська злочинна влада. Особливо вона себе показала в другому турі президентських виборів: “каруселі”, “мертві душі”, кількарізове голосування за відкріпними талонами. Відомо, як адмінресурс використовувався, як діяли державні службовці, як державна скарбниця “розфасовувалася” по кишнях, давалися політичні й фінансові хабарі, — словом, Україна могла стати безнадійною, навіть у по-

рівнянні з Білоруссю, але народ цього не схотів. 26 грудня все це не повинно повторитися! Ми відсікаємо минуле, відтинаємо його, але не так, як це намагався зробити в Росії В. Путін, — через систему спецслужб, бо в Україні такої системи немає. І в цьому наша відмінність від Росії. Світ з’ясував для себе, що існує потужний український фактор. Тобто — Українець є! А якщо зважити на довгу відсутність на історичній арені Киянина, — того, що в княжу добу виганяв Святополка Окаянного чи не стерпів аморальності Андрія Боголюбського. Киянин виходив на віче в різні часи, — і в княжі, і в добу Хмельниччини, і на початку ХХ сторіччя, коли народжувалася Українська Народна Республіка, і в 90-ті роки, коли здобувалася незалежність України. Киянин був історично сформований, і нині довів це, піднявши на своїх плечах Помаранчеву революцію. Прикметно, що в більшості — це молоді кияни. Їхні батьки, вчорашні селяни, не могли цього робити, позначені комплексом меншовартості, — особливо національної. Нині до синів прийшло усвідомлення, що вони — Українці, не лише за мовним фактором. Українці і Кияни!

— Віктор Ющенко сказав, що в другому турі було вкрадено три мільйони голосів. Чи не повториться це під час переголосування?

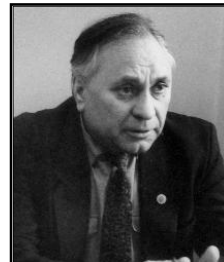
Закінчення на с. 3

Сьогодні в номері:

Не лише телешоу

стор. 2

Погляд Віталія Карпенка

стор. 4

Війна проти дружби

стор. 5

Читацьке віче

стор. 8—9

Сотворитель слова

стор. 10

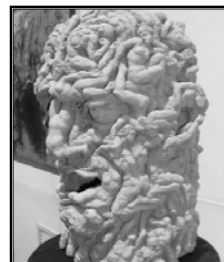
Музей Ольги Кобилянської

стор. 12

Учитель вчителів

стор. 13

Мистецьке “Так!”

стор. 14—15

Цей невеликий одноповерховий особняк — тринадцята чи й чотирнадцята оселя видатної української письменниці, це — останнє і перше її власне помешкання. Жила вона тут із травня 1929 року до самої смерті — 21 березня 1942 року. Звідси провели О. Кобилянську у вічність 23 березня 1942 року.

Часто бувала письменниця в цьому домі ще задовго до свого поселення. Будинок належав її найстаршому братові Максимові Кобилянському. Прожила сім'я брата в ньому до середини 1917 року, а відтак виїхала до Одеси. Максим помер там 27 серпня 1922 року. Після нього спадкоємицею стала його донька Марія, яка також жила в Одесі. З допомогою Михайла Біляча, літературознавця і видавця з Харкова, котрий був уповноваженим О. Кобилянської перед радянськими видавництвами (Північна Буковина, як відомо, тоді перебувала під владою буржуазно-поміщицької Румунії), вдалося зв'язатися з братовою донькою. Їй переказали частину гонорару за твори письменниці, які тоді видавалися в Харкові. Оформивши відповідні документи, вона й передала право на власність будинку своїй знаменитій тітці. Таким чином вирішувалося декілька проблем. Однією з них була пересилка (а хутчіше — передача) через Прагу та Львів гонорарів за видання у Великій Україні творів О. Кобилянської, що було пов'язано зі складними дипломатичними відносинами між СРСР та Румунією. Не завжди вони доходили вчасно, виникали непорозуміння з втратою деяких із них. Вирішувалося, зрозуміло, питання із житлом, адже мешкала письменниця тоді в дуже незатишному, напівпідвальному приміщенні, що за митрополицькою резиденцією на теперішній вулиці Йосифа Главки. Для доньки брата була вигідною умова, викладена 28 березня 1927 року в листі до неї Ельпидефором Панчуком, зятем і секретарем О. Кобилянської: "Пані Ольга Кобилянська хоче купити будинок, і вона буде платити не звідси, а звідти, де знаходитеся Ви. Ви отримаєте гроші в такій валюті, в якій захочете, від установи, яка знаходиться там, яка в свою чергу має зобов'язання стосовно пані Ольги Кобилянської.

Перевага цієї пропозиції: будинок залишиться в родині. Ви змогли б його купити, якби повернулися". У цьому ж листі він описує тодішній стан оселі: "Ремонт не проводився, за винятком дрібниць (ринви). Зовнішній вигляд будинку дуже сумний: частина заскленої веранди запала, від паркану не лишилося ані сліду, один сусід ходить через двір, сходи до саду грозять завалитися, сад повністю занедбаний, у будинкові — як в середині, так і зовні — великі тріщини, особливо на стелі всередині, стіна, що виходить на вулицю, трісла, в

Андрій Малишко, Володимир Сосяра, Юрій Яновський, Натан Рибак, Петро Панч, Іцик Фефер, Дмитро Косарик та інші. Несли щирі слова вдячності за великий талант, за науку творчості. Символічно, що її родина (тут О. Кобилянська відчувала сімейний затишок завдяки небозі, прийомній доньці Олені Панчук-Кобилянській або Галюсі, як зазвичай називали її, зятеві Ельпидефорові, внукам Ігореві та Олегові) тоді завела своєрідну книгу, де гості занотовували свої побажання господині дому, щось на зразок музейної книги відгуків. Символічно, що завдяки ініціативі Д. Косарика, котрого зпоміж тодішніх гостей О. Кобилянська шанувала найбільше, та підтримки Павла Тичини в ро-

го будинку-музею Ольги Кобилянської у Чернівцях". Східнякам, загальновідомо, довіряли тоді більше, аніж місцевій інтелігенції. Зустріли її насторожено, але майже юна дівчина виявилася порядною і мудрою людиною. До речі, своєї сім'ї вона так і не створила, музей став у її житті найголовнішим.

Насамперед, науковими працівниками новостворюваного закладу зарахували Ельпидефору Матвійовича та Олену Олександрівну Панчуків, котрі до 1947 року, доки їм не виділили окремого помешкання, займали дві кімнати праворуч від коридору, музейна експозиція містилась у трьох кімнатах. Сусідство з родичами письменниці принесло неабияку користь. Були зроблені наукові описи меморіальних кімнат, фонди збагатилися рукописами, листами, першодруками О. Кобилянської, В. Стефаніка, Н. Кобринської

Буковини", "Воля чи доля". Вона спонукала його написати спогади про Ольгу Юліанівну. Взагалі, музейні науковці впродовж десятиліть збирали не тільки експонати, а й спогади про свою патронесу, впорядковували необхідні каталоги тощо. Все це слугує тим, хто звертається за консультаціями сьогодні.

Прекрасні, чесні люди працювали і працюють у музеї. Особливою, унікальною доглядачкою залів була Дарія Костянтинівна Тувтул. Вона не тільки оберігала експонати, супроводжувала відвідувачів, а й неофіційно перекладала окремі листи, документи з німецької та румунської мов. Перші публікації про передані в 1974 році із США щоденники О. Кобилянської, котрі тривалий час вважалися втраченими, побачили світ, насамперед, завдяки її допомозі. Упродовж десятиліть музей прийняв

ТРОХИ СПОГАДІВ І СПОВІДІ З НАГОДИ 60-РІЧЧЯ

Будинок, що на вулиці Димитрова, 5 у Чернівцях, якому вже більше ста років, 27 листопада відсвяткував 60-ту річницю з того дня, коли він став Чернівецьким державним літературно-меморіальним музеєм Ольги Кобилянської.

підлозі багато дірок, грубки не придатні для користування. У дворі — сморід, дуже вогко, криниця ось-ось завалиться".

Отож, довелося і ремонтувати капітально, і здійснити певну реконструкцію, відповідно до побажань письменниці. Упродовж року будинок, подвір'я і сад стали такими, якими бачимо їх сьогодні.

Нова оселя виявилася напрочуд гостинною. До О. Кобилянської приїжджали дорогі їй Олена Кисілевська, Іванна Блажкевич, Лідія Бурчинська-Рудик, Ольга Дучимінська, щирі друзі з Буковини та з-за її меж, особливо українські політичні емігранти, що опинилися в різних країнах Європи, в США та в Канаді, адже в час, коли Україна була розтерзана різними державами, наша видатна землячка стала для них символом витривалості, незламності національного духу. Не дивно, що після приєднання Північної Буковини до Радянської України 28 червня 1940 року, в цій домівці, насамперед, побували письменники зі Східної України —

ки воєнного лихоліття невдовзі після визволення Буковини від фашистських загарбників у 81-шу річницю від дня народження — 27 листопада 1944 року — було відкрито в Чернівцях музей письменниці.

Якось в обласному управлінні статистики довелося почути від недавньої випускниці економічного факультету університету, що в музеях працюють, як влучно зауважив один із її викладачів, не зовсім нормальні люди. При цьому сказав, що супроводилося відповідним рухом пальця біля скроні. Погодився, що так, не зовсім нормальні, бо вони, як правило, фанати своєї справи. Незважаючи на мізерну зарплатню, на майже нульове державне фінансування цих науково-освітніх закладів, роками, десятиліттями оберігають пам'ять нашого народу.

Такою була **Олена Кононівна Коваленко** — перший директор (із приєднанням до Чернівецького краєзнавчого музею в 1963 році — завідувачка). Недавно випускницю Київського педагогічного інституту, члена КПРС, перевірених до того ж війною, її направили до Чернівців одразу ж після підписання М. С. Хрущовим Постанови № 1134 Ради Народних Комісарів Української РСР від 4 вересня 1944 року "Про відкриття меморіально-

В. Гнатюка, О. Маковея, інших письменників та діячів культури України. Вкотре підкреслюю такий факт: 1956 року Рада Міністрів УРСР зобов'язала Чернівецький музей О. Кобилянської передати частину зібраних матеріалів у відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, бо окремі фонди академічної установи виявилися біднішими, ніж фонди провінційного музею. Та передавали не все, що вимагали зі столиці, а з усього переданого виготовили копії. Було збережено також декілька десятків унікальних книг, рукописів, документів, котрі за вимогою спецслужб мали бути вилучені з фондів і знищені. На сьогоднішній день далеко не кожен із музеїв має настільки багатий меморіальний фонд, котрий дає можливість повністю

відтворити інтер'єри оселі такими, якими вони були за часів господині. Рукописів, першодруків, фотографій та інших експонатів тільки основного фонду тут зібрано понад 5 тисяч.

Завдяки ініціативі О. К. Коваленко тонкий знавець німецької мови (зокрема, готики) Е. М. Панчук здійснив переклади ранніх німецькомовних творів О. Кобилянської "Привид", "Людина з народу", "Гортенза", "Картина з життя

майже всі відомі українські письменники, пік творчості котрих на 50-ті — 70-ті роки минулого століття. Весело посміхалися старші колеги, згадуючи візит молодого Дмитра Павличка. Він прийшов до музею в дощову пору. Спинився перед входом, скинув брудне взуття і босоніж пішов оглядати зали.

Притишеною, майже зніченою була в музеї наша славна Ліна Костенко. В книзі відгуків занотувала: "Щаслива, що побувала в цьому домі, де жила Ольга Кобилянська, — і живе, живе її душа й тепер тут і скрізь. Ліна Костенко. 11.III.1994 р."

Незабутні враження справляв музей і на Максима Рильського, і на Чингіза Айтматова, і на Євгенія Євтушенка, і на багатьох-багатьох інших майстрів пера.

У червні 1981 року працівників музею схвилював запис у книзі відвідувачів, зроблений акторами Київського академічного театру ім. І. Франка. Вони, зокрема, дякували екскурсоводові "за високий артистизм".

Пам'ятним став і візит до музею 21 березня 2002 року Віктора Ющенка. Тоді виповнилася 60-та річниця з дня, коли О. Кобилянська відійшла у вічність. Український президент зустрівся з керівниками підприємств, стомлений виступом на телебаченні, він попередньо сказав, що в такий день хотів би побувати там, де жила його улюблена письменниця. Він зміг під'їхати до музею лише близько 21 години. Але не перебіг поспіхом експозиційними залами, як зазвичай буває у таких випадках, а виявився уважним і досить ерудованим слухачем і співрозмовником.

Враження від музею більшості відвідувачів можна підсумувати записом студентів Чернівецького комерційного технікуму, датованим 8 грудня 1993 року: "З благоговінням переступили ми поріг оселі нашої гірської квітки — ніжної і мужньої буковинки, яка обіймала серцем всю Україну та бажала їй всього добра. Побажавмо і ми вічної шани і слави музею Буковинської Царівни, а її провідникам — працівникам музею:

Ясного сонця і чистого неба!

Здоров'я і злагоди — нам усім треба...

Хай стелиться щастям ваша дорога

Від рідного всім нам оцього порога!"

• **Володимир ВОЗНЮК**, один "із не зовсім нормальних", бо працює в музеї 33-й рік

ЛІКУВАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ СЛОВА

Сто п'ятдесят років людство шукало взаємозв'язок між словом і свідомістю. Ученим випало довести, що кожне вимовлене нами слово дуже виразно впливає на наші ж гени. Результатом дії слова через якийсь час стає не просто передання видозмінених генів нащадкам, але й зміна власного генетичного коду людини, який стосується темпів старіння і терміну життя!.. Виявляється, різні слова по-різному заряджені, причому так само, як у фізиці, зарядів може бути тільки два: позитивний і негативний.

Можна прийти до висновку, що лихослів'я — це свого роду аутоімунна хвороба, яка ушкоджує наш генетичний апарат. Ліки проти шкідливого впливу лихослів'я на наше здоров'я прості й вимагають лише одного строгого припису — необхідно безжалісно викорчувати з нашого повсякденного мовлення "міцне слівце", яке "генетично" не властиве українській мові, і таким чином очистити інформаційні канали для сприйняття живильного рідного Слова.

Українська мова — джерело сили та чистоти. Вона зміцнює нас духовно, тож ми не можемо легко-важно ставитися до цього могутнього ресурсу й чудесного дару Божого. Спілкування мовою, спів українських пісень — найкращі методи звукотерапії, бо таким чином генеруються вібрації, які є цілющими для організму людини, всіх його органів і систем.

Розгляньмо такий приклад: спілкуючись українською мовою, ми автоматично дотримуємося "високого стилю", коректності й принаймні формальної шанобливості. Якщо ж ми переходимо на російську, то ризикуємо непомітно опуститися якщо не до сленгу, то до стилю низького й "панібратського".

У будь-якій рідній мові ми виділяємо такі функції: емотивну, етичну, експресіоністичну тощо. Анти-емотивної функції не існує, тож ми, переходячи на чужу мову, стикаємося з відчуженням на духовно-енергетичному рівні. Цей лінгво-конфлікт і спричиняє неадекватну поведінку. Бо мова — частково

ЦІКАВО ЗНАТИ

явище психічне, тож наша психіка не здатна реагувати відповідно до генетично закладеної програми. Як відомо, здатність засвоїти мову — в наших генах.

Мова не належить до матеріальних речей, проте, як доведено науковцями в 2000 році, думка має електромагнітну природу, тож кожне слово, в яке закладено певну думку, певний зміст, наповнене цією енергією. Якщо ця енергія зустрічається з енергією іншого знаку ("заряду"), то це призводить до розладів обох систем. Як наслідок — людина втрачає здатність чітко, логічно висловлювати думки через нестачу необхідних слів за одиницю часу. І врешті, ці паузи заповнюють слова-паразити, мовні штампи, ненормативна лексика (лихослів'я, яке можна порівняти з грипом у людини), різні звуконаслідування тощо.

Недаремно в когнітивній лінгвістиці ми розглядаємо мову як засіб пізнання внутрішнього світу людини, її культури. Якщо низький рівень володіння мовою призводить до низької культури, то низький культурний рівень потребує низького мовного стилю. Отже, ця система — взаємозалежна. Культура (себто внутрішній рівень культури індивіда) притягує й відповідну лексику, синтаксичні звороти тощо.

Коли розмовляємо рідною мовою, індукуючи та сприймаючи постійно енергетичні потоки однієї частоти, ми проходимо енерготерапію, бо мова — це енергія, яка гармонізує фізичний стан людини, стабілізує її психіку. Ось чому в емігрантів на певній стадії перебування за кордоном відчувається гостра необхідність у спілкуванні рідною мовою. Організм, перебуваючи на іншій ("чужій") частоті, виснажується, втрачається гармонія, що призводить до стресових ситуацій, які викликають як психічні, так і фізіологічні захворювання.

Той з українців, хто віддає перевагу спілкуванню українською мовою, певною мірою захищає себе від зомбування та маніпуляцій на підсвідомому рівні. Мова — це духовна святиня нації, і відрих від свого коріння неприпустимий. Мова створена Богом, кожен із нас має душу — тож духовний розрив із рідною мовою неминуче призведе до духовного каліцтва, духовної руйнації.

Спілкуючись рідною мовою, ми стаємо сильнішими!

• **Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ**

НАВКОЛОМОВНІ ВИХИЛЯСИ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ

Мешканець селища Світлогорське Криничанського району на Дніпропетровщині, громадянин Віктор Кобзар, приїхав до обласного центру. І побачив на центральному автовокзалі біг-борди до Дня Конституції України з написами мовою іншої держави.

Свідомий громадянин В. Кобзар розцінив це як приниження його національної гідності й написав відповідне звернення до органу нагляду за дотриманням законності, тобто до міської прокуратури.

Міська прокуратура Дніпропетровська пересилає звернення гр. В. Кобзаря на адресу адміністративно-технічного управління міського комунального підприємства Дніпропетровської міської Ради, яке, зафіксувавши звернення, відповідає заявнику листом: а) "перелік написів... надається Дніпропетровською обласною держадміністрацією"; б) "у Вашому листі не зазначено, в якому конкретно місці знаходилися біг-борди з цими написами **на російській мові**" (виділено мною — С. К.).

Щодо конкретного місця, то пан Віктор у листі до нашої редакції повідомляє, що "весь Центральний автовокзал Дніпропетровська обклеєний та обмальований російськомовними текстами".

І тому заявник знову звертається до Дніпропетровської міськради, звідки йому відповідає начальник управління транспорту В. Маціпура листом, у якому повідомляє В. Кобзарю, що його звернення пересилається до Го-

МОВА ВЛАДИ

ловного обласного управління з питань захисту прав споживачів.

А позаяк "перелік написів" — прерогатива облдержадміністрації, гр. В. Кобзар звертається до облпрокуратури.

На звернення до облпрокуратури відреагував начальник відділу захисту майнових, інших особистих прав і свобод громадян та інтересів держави, молодший радник юстиції Р. М. Сосков, який переслав звернення гр. В. Кобзаря на адресу прокуратури м. Дніпропетровськ, державному раднику юстиції 3-го класу М. О. Горностаєву рекомендацію перевірити підстави та "вжити заходи прокурорського реагування. Про результати розгляду прошу повідомити заявника..."

Якби була в нас нормальна влада, тоді, замість чиновницького відфутболювання, листування між інстанціями з перманентними "розглядами", відповідний начальник, прочитавши звернення гр. В. Кобзаря, виглянув би у вікно зі свого кабінету й розпорядився усунути допущене неподобство, а на чиновника, котрий затвердив "перелік написів" мовою іншої держави, наклав би відповідне стягнення.

Якби в нас була українська патріотична влада, тоді б не було байдужого ставлення до державної мови, яке нині стало одним із поштовхів до виникнення ідеї відокремлення від держави цілих областей.

• **Стефан КОСТКА**

НЕ МОЖУ МОВЧАТИ!

НАХАБНА ТИПОЛОГІЯ

Обурення від виступу М. Жванецького на телеканалі "Інтер" 18.11.2004 р. сягнуло меж. Це ж стільки треба мати нахабства, щоб за своїм "понятієм" так змальовувати "типових" представників деяких націй. Напевне, він має свої характеристики представників усіх націй планети. Але з особливим смаком говорив про "типового" українця. Це якась істота з великою головою, вусами і салом скрізь: у кишенях, на вусах, на голові. На його думку, "типовий" представник будь-якої нації — щось неприємне, відразливе. А ось гібрид цих представників, мовляв, має бути прекрасним і високоінтелектуальним. Як на мене, це не що інше, як високопрофесійний цинізм пана Жванецького. До теми згадаймо одну відому й давно красномовну історію. У місцях, де посилено винищували вовків, невелика кількість тих, що залишилися, змушені були злучитися з бродячими собаками. Гібриди, що від цього утворилися, виявилися набагато страшнішими тваринами, бо мали вовчу хижість і відсутність страху до людини.

Дивно, що пан Жванецький досі не помітив таких "типових" гібридів. А їх же досить багато в Україні. Один із таких, добре мені знайомий, через кожні наступні 100 грам чимраз більше попускає гальма. Після першої дози починається: "Я... я... я...", потім — "не люблю украинский язык, мне нравится русский", а закінчується — "ненавижу хохлов!". І це говорить той гібрид Жванецького, якого народила українська мати, а вигодувала і годує не тільки його, а і його дітей українська земля та набагато кращі за нього українські люди. То ж чи не ці гібриди вивозять золото й усе інше багатство обікрадених українців на так звані обітовані землі. На мою думку, Жванецький не помічає "типових" гібридів тому, що сам належить до них. Інакше не дозволяв би собі такого нахабства.

• **Любов КРАВЧЕНКО,**
с. Чернещина Краснокут-

САТИРИКОН

Мій друг дав мені рідкісний двотомник — "Язык блатных. Энциклопедический, синонимический словарь. Язык мафиозы (1842—1997 гг.)" Олега Хоменка, виданий 1998 року видавництвом "Форт-М". Як філолог і письменник, я з інтересом почав переглядати його, зупиняючись на деяких уже знайомих і незнайомих словах.

Читання наводить на роздуми. Нещодавно наш прем'єр, кандидат на пост президента Віктор Федорович Янукович, на всю Україну і світ заявив, що в разі його перемоги на виборах, у нашій країні буде дві мови — українська державна і російська офіційна. Українофоби аж заверещали й застрибали від радості, а українські патріоти похнюпилися, бо таке нововведення означає остаточне знищення української мови.

Оце так! Не продумав

ОТ ЛАФА БУДЕ, КЕНТИ!

глибоко Віктор Федорович мовного питання, — аби всі були задоволені в малій і великій зонах. Він, мабуть, непогано знає феню, мову блатних, то йому треба було б оголосити, що державною мовою за його президентства буде саме вона, а українська та російська — офіційними. Задоволені будуть вурки й мафіозі-олігархи, і братніх народів не хвилюватимуть протилежні емоції, — бо рівні.

От лафа буде! В установах, у навчальних закладах, у листуванні на державному рівні живатиметься феня. Скажімо, приїде президент на якийсь завод і демократично, по-народному, попростому почне: "Братва! Давайте потреться без базара. Наш обшак дозволяє нам зробити не житуху, а суцільну лафу. Сука буду, зроблю, до роги кенти". Ще й нігтем ве-

ликого пальця проведе по оскалених зубах для більшої переконливості. Або комусь треба буде написати скаргу Президентові. Сьогодні, хочеш не хочеш, а етикет вимагає звернутися на початку зі словами "пане Президенте". Не треба цього буде. Достатньо коротко і ясно написати: "Пахан! Тут у нас одного фрасера треба мочити в обдламінбараці". Ото й усе.

Довго переглядав я томи цього словника. Коли вже набридло, погладив пошти-во їхні червоні, як прапор комуністів, обкладинки і поставив на видне місце у книжкову шафу поряд зі словником "великого і могучого". Аякже, родичі. Матюки ж у нас — російські. А потім, може, й згодиться.

• **Володимир СІРЕНКО,**
член НСПУ,
м. Дніпродзержинськ

БІЄНАЛЕ

ІГРИ АКТУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

“Украдене щастя”

Протягом останнього місяця осені відбувся “пілотний” проект державного підприємства “Форум творчої молоді України” — “Бієнале актуальних мистецтв України”. Він є прологом до втілення “програми підтримки творчої молоді”, прийнятої Міністерством культури й мистецтв України з ініціативи Форуму на 2005—2006 роки. Характер цього своєрідного фестивалю відбулося понад 40 мистецьких акцій — низка вернісажів, театральні вистави, концертні програми, літературні вечори.

У театральній частині Бієнале минув фестиваль-конкурс молодих режисерів драми. Свої вистави представили кияни Анд-

рій Білоус (“Украдене щастя” за І. Франком, “Жінка в пісках” за Кобо Абе), Артур Артїменєв (“Діалог самців” за П. Бессоном та іншими), Володимир Борисюк (“Мені тісно в імені своєму” за Т. Івашенко), Максим Михайличенко (“Вовки і...” за О. Островським), Ігор Ладенко з Харкова (“Хулія славлю!” за М. Кулішем), В’ячеслав Волконський із Дніпропетровська (“Тринадцята зірка” за Е. Сеттон-Томпсоном), Олександр Рожков із Дніпродзержинська (“Друга смерть Жанни д’Арк” за С. Цанєвим).

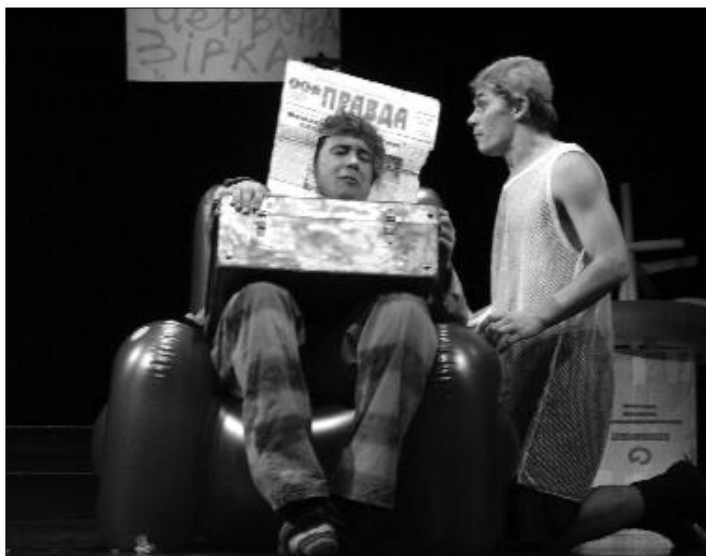
Також відбулася конкурсна програма серед виконавців класичної музики та молодих композиторів. У колонному залі фі-

“Діалог самців”

лармонії звучали як перлини світової класики у виконанні молодих музикантів, так і твори молодих композиторів, серед яких — і такі складні жанри, як, наприклад, концерт для фортепіано з оркестром.

Різноманітне було представлено й мистецьку частину Бієнале. Зокрема прихильники сучасного мистецтва змогли ознайомитися з багатьма цікавими проектами. Це — виставка графіки та кераміки “Я-за-не-за-лежність!” Сергія Радька, синкретичний проект “Гра з архетипом” (на думку організаторів, одна з найважливіших акцій Бієнале), виставка молодих художників “Діти трешу” (компіляція з творів митців Києва, Харкова, Львова, Одеси), фотопроєкт “Фіксаж рівнів”.

“Хулія славлю!”

АРТ-ПРОЕКТ

“Регенерація штучно порушених зв’язків між дискурсом етнокультурності та “глобальною мовою” актуального мистецтва. Інтуїтивне віднаходження “вузлів сполучень”, чутливих нервів, що напнуті між епохами. Занурення в архетипічне як “втеча від порожнечі”, заглиблення у безодню семантичних шарів нібито давно знаних традиційних етнокультурних моделей. Органіка синтезу “актуально-мистецького” та “національно-архетипічного” як простір діалогу, або конфлікту, або дифузії”, — такими є основні риси “гри з архетипом” на думку куратора виставки Микити Кадана (він, до речі, здобув І премію фестивалю в номінації “куратор”).

Твори сучасних митців та предмети народної старовини ведуть мовчазний діалог. Здається навіть, що вони не заважають одне одному і не дисонують, хоча таке можна було б припустити. В оточенні витворів народного мистецтва їхні художні нащадки в процесі культурного спілкування не просто “розмовляють” з архетипічним чи “грають” із ним — вони намагаються створити на його основі новий архетип сучасності. Хоча, знову ж, “нове — це добре забуте старе”, тому коріння нового архетипу міцно зачеплене за ґрунт старого. Та й хіба виїде повністю змінити закарбовані поколіннями фрагменти підсвідомості? Певні стереотипи, які найважче піддаються трансформаціям? Людина за суттю своєю, мабуть, залишилася ж такою, як і була багато століть тому. На неї лише нашаровуються відбитки часу. А може, навпаки, вона змінилася до невпізнаності, й архетипи в її підсвідомості іноді прошмигнуть тихцем тінями забутих предків? В усякому разі, павутинки асоціацій між давнім і сучасним у кожного будуть різними.

От що справді залишається непорушним — так це народна кулінарія. На сучасних столах вона — практично в незмінному вигляді. Ще й завжди посідає найвищі місця в гурманських хіт-парадах. Чорний хліб із салом, солоним огірком і самогонкою — це неперехідне. Або ось ще одна кулінарна візитна картка — як колись наші бабусі, так і зараз модна дівчина в бігуді апетитно готує наваристий борщ (відео Володимира Кузнєцова). Усе ж інше — то вже варіації на тему. “Трапе-за” (Ярослав Присяжнюк) за формою і зміс-

ДІАЛОГ АРХЕТИПІВ

У листопаді в рамках фестивалю “Бієнале актуальних мистецтв України” відбулася виставка “Гра з архетипом”. Експозиція була представлена в залах щойно відкритого Музею Івана Гончара. За словами директора Музею, Петра Гончара, виставка стала яскравою подією. Музей щедро надав можливість кожному з молодих митців обрати твори народного мистецтва для відвертого та часом гострого діалогу.

“Магнітна оранжерея” Ілони Сільваші та мальована скриня з Полтавщини

том перегукується з народною іконою “Тайна вечерея” з Київщини. “Фігури” (Олександр Семенов) хтось на виставці влучно назвав сучасними скіфськими бабами. “Змінні оболонки” (металеві конструкції Федора Богинського) невловимо схожі на предмети сільського побуту, плетені з лози, це такий собі їхній авангардно-урбаністичний варіант (здається, що змінна оболонка — модна річ у

нинішньому світі). Сучасний “Синій Мамай — послідовник Великому Вчєнню” (Олександр Моргацький) розташовувався по сусідству з народною картиною з Полтавщини “Козак Мамай”. Дивлячись на молодшого Мамая, здається, що він таки успадкував від свого старовинного попередника позу буддиста і самозаглиблений медитуючий погляд. А уявлення про рай тоді й нині розбіглося — можемо порівняти наскільки: іділічний “Вечір на Поліссі”, де людина і природа як одне ціле (робота народного майстра) та скоріше емоційна, а не візуальна картина “Мій рай” (Лада Наконечна), та ще й з основними “пунктами” “райських” відчуттів (на папірці під картиною). А можна й взагалі зробити “спільний проект” із предметами старовини — наприклад, створити сучасну інсталяцію “Драбина Якова” з використанням сакральної дерев’яної скульптури XVIII—XIX ст. (Микита Кадан). А зі старовинних бандур раптом видобувається цілком модерна “Звукова хвиля” (інсталяція Дмитра Матюхіна).

У цілому, на виставлені сучасні твори не повісиш ярлика “постмодернізм” (що вже радує), який нині чіпляють на все більш-менш ультрасучасне. При наявному цитуванні “предків” відсутні (майже) іронія щодо них та заперечення їх як мистецьких одиниць, необхідних для подальшого творчого поступу. Але немає і спрощеного підходу як до певної “шароварної” екзотики чи зверхності “цивілізованого” й “модного” до “наївного” й “архаїчного”. У рівноправному мистецькому діалозі автентичні речі говорять самі за себе. Часом навіть переконливіше та безпосередніше за нащадків. У всякому разі, вони, на щастя, не відчують себе так, як жива риба (інсталяція Федора Александровича), що задихається в хаосі сучасного бездушного сміття.

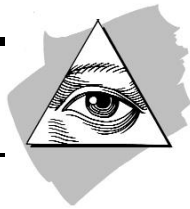
революція може обійтися без пісні, як така, як наша. Українська помаранчева революція стала унікальною не лише завдяки своєму доброзичливому й оптимістичному настрою, а ще й своїй надзвичайній співчутності. Майже цілодобово співаки й гурти — представники різних поколінь і музичних стилів, підтримували своїми піснями дух учасників акції протесту. Майдан, у свою чергу, завзято підспівував артистам. Незважаючи на холодну погоду, там панував справжній помаранчевий настрій — теплий і сонячний. Пісні, які зігрівали справді вільних за духом людей протягом листопадових і грудневих днів, були написані раніше, але тепер більшість із них будуть асоціюватися саме з помаранчевим кольором свободи. За висловом Фоми з гурту “Мандри”: “Пісні — головна зброя Помаранчевої революції”.

Дві київські компанії звукозапису “Comp music/EMI” та “Lavina music” щойно випустили збірку “Помаранчеві пісні”. До неї увійшли композиції наших відомих виконавців: Тараса Петриненка, Руслани, Олександра Пономарьова, “Океану Ельзи”, “ВВ”, “Гайдамаків”, “Тартака”, “ТНМК”, “Мандрів”, “Таліти Кум”, “Mad heads”, Росави. Помаранчева музика виявилася справжнім вітамінним напоєм, який виробив у слухачів стійкий імунітет проти агресії і брехні. Під час слухання диска перед внутрішнім зором проходять “кадри” з хронікою днів останнього місяця. Наприклад, такі. Артисти самовіддано і “вживу” співають для величезної кількості людей на Майдані. Гурти — ветерани майданних виступів, які грали на підтримку Віктора Ющенка ще до виборів, — тепер своєю творчістю живлять мирну акцію протесту. Руслана танцює свої “дикі танці” в жовтогогарячому одязі. Пісня “Майже весна” “Океану Ельзи” набула зовсім нового змісту в ці дні, й до неї так пасує новий відеоряд із “помаранчевими подіями”. “Україна” Тараса Петриненка, написана ще в 1991 році, колись була піснею Незалежності, а тепер, через 13 років, звучить не менш актуально, ставши одним із гімнів Помаранчевої революції. (Згадані композиції якраз і увійшли до збірки). Взагалі ж, для більшості пісень, представлених на диску, характерний, скоріше, оптимізм та енергійність — адже вони, перш за все, мали підтримати запал людей, які прийшли відстояти свою свободу та вільне волевиявлення. Найбільш хорсткі за змістом пісні у збірці — “Бавілон” ТНМК (про страусинну позицію, яка нині є абсолютно неприпустимою) та “Я не хочу” гурту “Тартак”, де є гірка та, на жаль, злободенні до останнього часу рядки: “Я не хочу бути героєм України, не ціную героїв моя країна...” Може, все-таки незабаром така ситуація зміниться?..

Усі прибутки від продажу цього диска пішли на потреби наметового містечка. Також усі артисти вирішили віддати свій гонорар на підтримку учасників акції протесту. Планується видати цю збірку за кордоном (під назвою Orange Songs of Ukrainian Revolution) — у Польщі, Чехії, Прибалтиці, Балканських країнах, Ізраїлі, Німеччині, Нідерландах, Греції, Швейцарії. За словами Святослава Вакарчука (“Океан Ельзи”), “видання цієї збірки в Європі є актуальним тому, що зараз спостерігається підвищений інтерес до України. І це не лише політичний інтерес, а й зацікавленість культурою, традиціями, людьми”.

На жаль, до диска не увійшло багато інших музичних творів, без яких нині неможливо уявити Помаранчеву революцію. Це, зокрема, актуальна нині пісня Марії Бурмаки “Ми йдемо” і пісні “Плачу Єремії”, який неодноразово виступав перед народом до і після виборів. Це й гімн Помаранчевої революції “Разом нас багато”, написаний на основі гасел із Майдану івано-франківським гуртом “Гринджоли”. Перелік пісень і виконавців можна продовжувати, адже скільки їх виступало на передвиборних концертах у різних містах України, і ще більше — протягом 17 днів акції протесту. Отже, без другого (третього...) тому “Помаранчевих пісень” не обійтися — люди, що побували на Майдані, мали унікальну можливість переконатися в багатстві й розмаїтості нашої музики, адже в такому обсязі напевно ніколи не вдалося її послухати. Як сказав Олег Скрипка: “Культурний підсумок Помаранчевої революції — перемога української пісні”.

• Автор матеріалів Катерина ТАРЧЕВСЬКА
Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ

ПОЗИЦІЯ

Яку ж ситуацію, яку розстановку сил і які шанси на перемогу бачимо напередодні переголосування?

Передусім, слід відзначити фактор Майдану і його вплив на суспільну свідомість. Майдан став центром і символом Помаранчевої революції. Він був її живим організмом: його дух, його настрої передавався мільйонам людей в Україні та поза нею.

Він був безпрецедентною своєю масовістю — від п'яти тисяч до півтора мільйона людей збиралося під помаранчевою символікою коаліції "Сила народу" Віктора Ющенка. І це була народна сила, з якою змушені були рахуватися всі гілки нинішньої влади, сила, яка загнала президента Конституції в приміський ліс, сила, проти якої побоялися застосувати силу, — у цьому і є кож яскрава перемога народу.

Революційний Майдан вразив і українців, і зарубіжних гостей своєю мирною впертістю, дисциплінованістю, одностайністю.

Він став прекрасною школою утвердження національної гідності, самоусвідомлення та боротьби народу за демократію.

Сюди, на Майдан, перемістився центр культурного життя столиці й держави: стільки видатних діячів культури та мистецтва в одному місці, такого спалаху літературного натхнення та народної творчості навряд чи бачив Київ за всю свою історію.

Ще одна важлива риса Майдану — його осердям і його рушійною силою була молодь — і це свідчить про те, що "помаранчева революція" не зупиниться, що вона має майбутнє, перспективу подальшого розвитку демократичних процесів у державі.

Нарешті — і це змушені визнати (і цього найбільше лякаються) супротивники народного кандидата — Майдан став великою потенційною армією активних бійців Віктора Ющенка.

Усе, що спостерігалось в політичному житті країни, відбувалося під знаком Майдану. З Майданом, хоч і неохоче, мусив рахуватися Кучма. Він не пішов на силовий варіант, на який його схилили гарячі голови, не тільки тому, що боявся наостанок зіпсувати свою репутацію в світі (вона і без цього добряче підмочена), а тому, що не був певним, що силові структури (армія, Служба безпеки, внутрішні війська і міліція) підуть проти народу й застосують зброю.

До Майдану була прикута увага світової громадськості й завдяки Майдану в Україну в ролі посередників приїздили президенти Польщі, Литви, лідери Європейського Союзу та члени сенату й Конгресу США. До Майдану змушена була прислухатися і та частина парламенту, яка складала так звану проурядову більшість, завдяки чому вдалося прийняти

низку таких важливих рішень, як висловлення недовіри ЦВК, Генпокуророві та про відставку уряду Януковича. Саме під впливом Майдану чимало депутатів почали виходити з пропрезидентських фракцій, деякі з них почали розсипатися, що створило основу для переформатування депутатського корпусу і створення нової парламентської більшості навколо "Нашої України". Власне, Верховна Рада почала набирати авторитету єдиного легітимного центру влади, здорового ядру якої ще можна довіряти.

Суперечливі думки в суспільстві викликало ухвалення парламентом необхідних у новій ситуації доповнень до Закону про вибори Президента, спрямованих на недопущення найпоширеніших зловживань адмінресурсом, застосування сумнозвійної "каруселі" з відкріпними талонами та голосування по домівках, завдяки чому було сфальшовано на користь претендента від влади приблизно 3—3,5 млн. голосів виборців, а також — на відставку Генпрокурора та оновлення Центрвиборчого, в пакеті з законопроектами про так звану конститу-

кеті. По-друге, неконституційним є пролонгування терміну нинішнього депутатського корпусу ще на один рік парламентом, а не народом. А по-третє, і найголовніше, в пакетній ухвалі, на їхню думку, криється хитрість влади — будь-що зірвати вибори, протягнути "безпрезидентський період" до 1 вересня, коли наберуть чинності ухвалені конституційні зміни, і, сколотивши відомими методами слухняну парламентську більшість, посадити в чільне відтепер прем'єрське крісло свою людину (скажімо, того ж Кучму, Медведчука чи ще когось). Недарма ж так раділи есдеки(о), та й сам Кучма, який від переповнених почуттів розщедрився на звання Героя України для спікера Литвина, який доклав зусиль для прийняття пакету.

Залишаючи читачеві самому вирішувати, чиї аргументи переконливіші, слід наголосити на одній суттєвій обставині. Навіть якщо вдалося проголосувати не в пакеті, а окремо законопроектів, що стосувалися удосконалення виборчого процесу, то це, знаючи поведінку Кучми, зовсім не означало, що він увів би їх у дію своїм

ру, оскільки перемога їй аж ніяк не світить. Однак кандидат від влади, як кажуть, закусивши вудила, відчайдушно (чи приречено) кинувся в нове безперспективне змагання. Він об'їхав зомбовані й залякані східні та південні області, спираючись при цьому на сепаратистські настрої своїх керівних прихильників у цих регіонах. На зібраних нашивидкуруч мітингах Янукович спробував закріпити свій новий імідж — усміхненого та фанатично впевненого в народних симпатіях до нього державного мужа. Але штучність цього образу зводило нанівець неадекватне мислення його носія: істерична критика на адресу Ющенка та його прихильників набирала явно сварливого характеру й висвітлювала інтелектуальний та мовний рівень, характерний для зони. Вслід за "козлами", як він назвав тих, що по-іншому, ніж він, мислили, Янукович обізвав Майдан "помаранчевою чумою", а тих, хто віддавав симпатії Ющенкові — "помаранчевими пацюками".

Ющенко не принизився до рівня опонента й не став відповідати тим самим. Він як людина порядна, інтелектуальна й культурна

зиціонером до чинної влади є просто облудою: бо як можна бути в опозиції до уряду, який і досі він же формально очолює?

Однак уважного спостерігача не може не насторожити така неадекватна поведінка Януковича. Схоже, щось чи хтось стоїть за ним і підштовхує саме до таких дій. Без такого припущення важко збагнути, на що ж сподівається претендент від влади. Застосувати адмінресурс у колишніх обсягах навряд чи вдасться. "Каруселі" з відкріпними талонами та голосуванню по домівках поставлено заслін у вигляді ухвалених доповнень до Закону. Віра у всенародну любов до провладного кандидата абсурдна, зважаючи на суспільні настрої серед більшості населення. Тоді що?

Вочевидь, ставка зроблена на зрив виборів. Недарма Янукович неодноразово пропонував Ющенкові водночас знятися з перегонів, щоб провести нові вибори з новими кандидатами. Недарма прибічники кандидата-прем'єра і він сам неодноразово наголошували, що порушення будуть саме з боку ющенківців; тому треба остерігатися, що самі ж януковичівці

МОМЕНТ ІСТИНИ НАСТАНЕ У НЕДІЛЮ. 26 ГРУДНЯ

Президентські перегони в Україні, що вимушено переступили строки, визначені Конституцією, добігають фінішу — на 26 грудня призначене переголосування другого туру, результати якого визнані Верховним Судом недійсними через системні порушення та фальсифікацію. Фіналісти — Віктор Ющенко, що переміг у першому колі, та Віктор Янукович, який не підкорився парламентському рішенням і замість відставки пішов у відставку, — знову схрестять шпаги за лідерство в суспільстві.

Фото Г. Оберської

ційну реформу. Поміrkовані прихильники Ющенка вважали це своєю перемогою; радикальні ж, яскравим представником яких є Юлія Тимошенко, — сприйняли це за поразку. І ті, й інші мали свої резони, які немає змоги детально розглянути. Головне ж, на думку поміrkованих, — це ухвалення рішень, які мають забезпечити від зловживань під час переголосування, що гарантує перемогу Ющенкові. А в законопроектах змін до Конституції, які обмежують президентську владу, враховано практично всі зауваження опозиції (їх дванадцять), до того ж ухвалений Закон вступить у дію не відразу, а з 1 вересня 2005 року, отже, до того часу новообраний президент матиме ті ж повноваження, які має нині Кучма, і зможе виконати свою передвиборчу програму.

Радикали мають слушність у тому, що, по-перше, неправомірно ухвалювати закон про конституційні зміни, що вимагає 300 голосів, і звичайні законопроекти, для яких досить звичайної більшості (226 голосів), в одному па-

діпсисом. Натиснути можна було б Майданом, але люди вже притомилися, а надворі зима й може наступити раптове похолодання, що зменшить велелюдність революціонерів і, звісно ж, буде на користь Кучми і компанії. Отож, компроміс, на який погодилася опозиція, цілком виправданий, іншого виходу просто не було.

Тим більше, що загальна суспільно-політична ситуація, яка склалася в країні, була сприятливою для коаліції "Сила народу". Здобута перемога зміцнила позиції Ющенка та збільшила кількість його прихильників. Супротивник був деморалізований, його команду почали покидати чільні прибічники на кшталт керівника передвиборного штабу Тигипки і представника провладного кандидата в ЦВК Гавриша та інших. Замінено Генпрокурора. Почали шукати "запасні аеродроми" та подавати у відставку голови низки обласних державних адміністрацій.

У такій ситуації тверезо мисляча людина на місці Януковича, який притаманний дар глибокого аналізу, зняла б свою кандидату-

поблажливо вибачив ці вислови своєму супротивникові, віднісши їх на безсилля і слабкість переможеного.

Та найцікавіше, що помітили політологи, це мавпування штабістами Януковича засобів і методів масової роботи, які застосовували ющенківці. Але те, що для коаліції "Сила народу" було органічним і природним, у виконанні прибічників Януковича втрачало свою свіжість і мало кумедно-шаржований вигляд. Якщо набожність Ющенка справжня і давня, то скороспіла боголюбність Януковича, що прорізалися під час перегонів, здається штучною і тому нещирою. Якщо Ющенко починав як народний кандидат зі стотисячної підтримки на Співочому полі, а пізніші масові заходи його блоку стали логічним продовженням виробленої лінії, то мітинги зі зведенням силоміць людьми на підтримку Януковича мали карикатурний характер. Якщо коаліція "Сила народу" з самого початку була опозиційною до влади, то проголошення Януковичем на останній стадії перегонів себе опо-

в захищати свого кандидата і що сам Янукович на них уплинути не може.

Ця остання заява набрала зловісного змісту після оприлюднення народним депутатом Григорієм Омельченком інформації про таємні плани застосування силового варіанта. За його словами, з достовірних джерел йому стало відомо, що з арсеналів російського Чорноморського флоту на Донбас відправлено значну партію закупленої вогнепальної зброї та вибухівки. Нею будуть озброєні 30 загонів, сформованих із представників кримінального світу, які вирушають до столиці здійснювати терористичні акти, які дали б змогу Кучмі запровадити надзвичайний стан і таким чином визнати переголосування не дійсним і скомпанувати на пірвоку, а то й до 1 вересня 2005 року, відкласти нові вибори. Цей план відомий і Кучмі, і Путіну, і Медведчукові, і міністру внутрішніх справ Білоколю. На жаль, він цілком укладається в розроблені в надрах Адміністрації Президента України сценарії зриву виборів. У цьому світлі цілком зрозуміло стає радість кучмістів із приводу ухвалення законопроектів конституційної реформи.

Що ж, від них можна чекати чого завгодно. Але нині український народ уже не той, яким був до Помаранчевої революції. Момент істини настане в неділю 26 грудня, і права свого вибору народ не віддасть, а при потребі зуміє захистити. Силовий варіант, якщо він справді планується, не пройде — бодай тому, що сьогодні він публічно викритий і протиотрута буде вироблена.

Сьогодні українське суспільство переконане: назад вороття немає і бути не може. Режим Кучми — Медведчука — Януковича опиниться там, де й має опинитися — на смітнику історії. З Помаранчевої революції бере початок Нова Україна — вільна, демократична, спрямована в майбутнє. У цьому й полягає момент істини.

• Віталій КАРПЕНКО

РЕПЛІКА

КОЛЬОРУ
СОНЦЯ

У ці вирішальні для України дні, мабуть, немає жодного її громадянина, у якого не підвищився б адреналін, спонукуючи до певних дій, заяв чи висловів. Бо ми всі — суб'єкти та об'єкти подій. Хочемо і маємо що сказати.

Як один із мільйонних суб'єктів Помаранчевої революції, за освітою мовник і філософ, хочу вказати пану ПРОФЕСОРУ на пересмикнування фактів, а певніше, на його елементарну неосвіченість. Він уперто називає Помаранчеву революцію путчем. Тож до відомого вищезазначеного "грамотія": **путч** — слово німецького походження, означає збройний авантюристський виступ групи змовників, що не мають підпори і співчуття в масах, із метою вчинити державний переворот. (Словник іншомовних слів, Київ, 1974 р., с. 502). Навела це визначення з видання радянського часу. У цьому ж словнику ви знайдете і визначення поняття **революція**. Це слово латинського походження означає докорінну, якісну зміну, різкий, стрибкоподібний перехід від одного якісного стану до іншого, від старого до нового, одну з важливих закономірностей діалектичного розвитку природи, суспільства й мислення. Революція соціальна призводить до ліквідації віджилого суспільного ладу й утвердження ладу прогресивнішого. Її рушійні сили — найширші верстви населення.

От і поміркуйте, кандидате в (Боже, борони!) президенти, на чиему боці путчистські ознаки, а на чиему — революційні.

Напередодні перевиборів другого туру не могу не відгукнутися на аж-аж піклування про мене і подібних мені інвалідів (у мене II група) товариша-пана Симоненка. Правда, що мені важко ходити. Але я волюю прийти на дільницю проголосувати. Поясню на прикладі. Моя старша сестра (нині покійна) була прикута до ліжка 7 років. На виборах до парламенту їй приносили скриньку, але наполягали, щоб вона проголосувала зовсім за іншого кандидата, ніж вона хотіла. Коли ж відмовилася те зробити, то в наступну виборчу кампанію, хоч скільки не телефонувала на виборчу дільницю, їй скриньки так і не принесли. Голосування вдома — це нерідко примус беззахисної людини, а то й відверта фальсифікація, яка й зрівняла злопрагнення "палкого вболівальника за немічними" із паном-зеком.

В ефірі звучить "ненав'язлива" реклама "біло-голубих" (не певна, це кольори державного прапора Ізраїлю?), мовляв, хто обирає помаранчевий колір, а ми — природний, бо сніг — білий, небо — голубе, ялинка — зелена (це вже колір на додачу?). Так ніби помаранчевого в природі не існує. То до відома вигадників реклами: помаранчевий — не тільки один із кольорів веселки, а й колір **весняного** сонця, його за цей колір ще наші пращури прозвали ЯРИЛОМ. Нині воно зайрило з осені, вісуючи весну суспільства!

ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ: «МАЛІ УКРАЇНЦІ
ВИЯВИЛИСЯ БІЛЬШИМИ, НІЖ ДУМАЛА ВЛАДА»
З ВИСТУПУ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА НА СЛУХАННЯХ В ЄВРОПАРЛАМЕНТІ В СТРАСБУРЗІ

Драма, що діється нині в Україні, аж ніяк не вкладається в жодну із заздалегідь заготовлених для неї політтехнологічних моделей. Це не виступ українськомовних українців проти російськомовних, тим більше — не протистояння "проєвропейського" Заходу нашої країни й "проросійського" Сходу, тим більше — не поразки одних фінансових груп/кланів із іншими. Заради справедливості мушу зазначити: всі ці конфлікти частково присутні, їх, що називається, "грають", але не вони визначають сутнісний зміст того, що відбувається.

Бо відбувається, передусім, універсальна історична драма: зіткнення між суспільством, яке — у значній і до того ж найактивнішій, найсвідомішій, найосвіченішій своїй частині — хоче демократії, достатку, правової держави, та владою, яка всіма силами намагається врятувати авторитарно-неототалітарну форму правління, так успішно-цинічно втілену в життя всіма спадкоємними щодо радянського комуністичного режиму на всій пострадянській території (за винятком країн Балтії).

Тобто за найвищим рахунком — це вкотре поставлене запитання: чи можлива демократія? Якщо це запитання спробувати поділити на глибинніші його складові: чи можливо розірвати зачароване коло? Чи можливо врятувати "прокляту країну"? Чи можливе втілення людських сподівань? Чи можлива перемога добра над злом?

Усе інше — те, що на поверхні, але менш суттєве, це політичні технології, гра на мовних, релігійних, ментальних відмінностях усередині українського суспільства, "рука Москви", російський геополітичний проєкт "Янукович", суть якого в альтернативі, відверто сформульованій найвищими державними достоянками нашого великого північно-східного сусіда: "Або розкол, або громадянська війна". Попри елегантність формулювання, я вірю в те, що ми не дамо авторам цього проєкту ані першого, ані другого задоволення.

Стільки дезінформації (назвемо її менш дипломатично — брехні), стільки залякувань, фізичних розправ, моральних тортур та іншого діоксину, скільки звалилося на українське суспільство до і під час цієї виборчої кампанії, — це безпрецедентний драматичний досвід, що заслуговує окремої Книги Пам'яті з десятків тисяч сторінок, де буде зафіксовано назавжди кожен громадянський вчинок, кожен невидимий світові жест незліченних "малих українців",

які, подібно до "малих угорців" 1956-го, "малих чехів" 1968-го чи "малих поляків" 1980-го, піднялися на захист власної гідності.

Рoku 2004-го в Україні сталося диво: суспільство, яке упродовж цілого десятиліття здавалося млявим, пасивним і роз'єднаним, раптом спромоглося на консолідований, ненасильницький і красивий виступ. "Малі" українці виявилися значно більшими, ніж про них думала їхня — і не тільки їхня — влада. Банальній геополітиці вони протиставили свою креативну геопоетику.

Помаранчева поезика є вельми активним аргументом проти тієї "зони сірості", в яку понад десятиліття намагалися затягнути Україну її мало компетентні й мало симпатичні керівники. Їм ішлося про країну нецікаву, позбавлену власного обличчя, невидиму світові. Вони "конструювали" її собі під стіль, відповідно до власних сірих фізій і таємних потреб.

У своїх естетичних звиряннях пан Кучма не даремно зізнається, що не любить помаранчевого ко-

МУДРА ДУМКА

льору, бо він, мовляв, "неукраїнський". Мабуть, насправді "неукраїнським" виявився пан Кучма. Помаранчевий став кольором прориву всіх можливих блоkad. Кольором вибуху людського в людях. Упродовж 16 днів активного спротиву Майдан Незалежності в Києві явив собою перемогу людського над технологією влади. Це також перемога Європи як етичної вартості. Мій польський приятель Анджей Стасюк пише про це у своєму чудовому есеї так: "Великі речі діються на Сході. Україна підвелася з колін. У ці останні, холодні й засніжені дні листопада серце Європи б'ється саме там, у Києві, на Майдані — до слова — Незалежності. Саме в Києві точиться боротьба за підставові європейські вартості, що їх на Заході розуміють як щось, само собою зрозуміле, щось, дане раз і назавжди". Анджей Стасюк назвав свій есеї "Європо, ти стала більшою".

Європа стала більшою на суму українських регіонів, де переміг Віктор Ющенко. Після 26 грудня — я дуже в це вірю — вона стане більшою на всю Україну.

Ті українці, що голосують за Ющенка, голосують насправді за свободу, правову державу й толерантність, нітрохи не задумуючись над тим, чи ці вартості європейські, — їм достатньо того, що це їхні вартості й заради них вони готові не тільки днями й ночами стояти на грудневому холоді чи йти з квітами в руках на озброєний спецназ. Саме в цих людях я бачу те, що можна б окреслити як європейське майбутнє України. І це майбутнє вже почалося.

Взято з www.pravda.com.ua

«НАРОД НЕ ВІЗЬМЕШ НА МАКУХУ...»

САТИРИКОН

Сенсація. Кандидат у президенти від влади В. Янукович оголосив себе опозиціонером до... влади. Так і сказав: "Я не кандидат до влади. Этой подлой, позорной, трусливой и предательской..." Отак. Два рази був від влади. Третій — не від влади. А щодо її "подлости" і "предательства", то кандидатів, як найвишом чиновникові цієї влади, звісно, видніше. Він собі ціну знає.

Але передвиборні "словоплоти" "опозиціонера" Ваня Молдаван оцінив по-своєму: — Або в чувака поїхала криша. Або ж вважає, що криша поїхала у виборців... Якщо перше — то дурний президент Україні не потрібний. Якщо друге — то підлий не потрібний також...

"Чувак" так увійшов у роль "опозиціонера", що навіть оголосив себе послідовником В'ячеслава Чорновола. Очевидно, спрацювала передвиборна "стратегія Чорноволенка". Аби показати українському народові поліпшеного свого кумира, здав під заставу чесне ім'я свого батька. Отже, не виключено, що через кілька днів кумир може оголосити себе ще й послідовником Степана Бандери. І "полки добровольцев", які йому назбирає "глушовато улыбающаяся" мадам Кириченко, поведе проти "львовских сепаратистов. За целостность Украины"...

"Целостность Украины" для "опозиціонера" — чи не основна мета його життя. Як лев, борючись він за неї у Северодонецьку. Разом із Лужковим. Разом із регіональними борцями за "целостность". І тепер щоденно бореться. То язиком перед мікрофонами, то збиранням "полків добровольців". Як підуть оті полки "за целостность Украины" воювати...

Дехто з електорату обурюється. Мовляв, яка мораль у цього кандидата? Режим свого часу "прибирає" В'ячеслава Чорновола. Як вірогідного конкурента на президентських виборах. Режим роками висмоктує кров з народу, чинить безправ'я, топче людську гідність, гвалтує душу народу, його свідомість. Потім тому обкраденому, зневіреному народові ставить "виконавчу владу" — "пахана" Януковича. Виконавець слухняно виконує все, що йому загадують ставленики. Ставленики за що висувують його кандидатом у президенти. Закручується потужна адміністративна машина, спрямована на його перемогу. Продажних — купували, м'яких — гнули, твердих — ламали. Гвалтували. Лякали. Брехали. Підробляли. Але народ зламати не вдається... І ставленик режиму, убивці В'ячеслава Чор-

новола, цинічно оголошує себе його послідовником... Яка, мовляв, мораль?... Чому так?.. Чому? Чому? "Тому що послідовний"...

До нашого політичного берега завжди прибіється, якщо не лайно, то заляпана тріска...

А може, "тріски" самі й не дуже "прибиваються"? Може, їх пхає якась сила? Аби реальна "тріска" грала роль віртуального керівного стовпа. Перед своїм обдуреним, згвалтованим народом була подоба мальованого стовпа. А перед чужими країнами — обляпані тріски.

Дивують такі міркування? Вони — не мої. Подаю інформацію для роздумів. Сергій ДОРЕНКО (російський журналіст):

— Идеальная ситуация по Путину: здесь, в Украине, сидит человек, который — урка. И вдобавок — "победил" по подлогу... И тогда Путин — единственный собеседник на Западе...

Але це дуже загально. Ось конкретніше. Олександр ЛИТВИНЕНКО (співробітник російських спецслужб):

— Я знаю, что российские спецслужбы активно участвуют в выборах Президента Украины. Они поддерживают Януковича. Кучма за восемь лет правления превратился в кремлевскую марионетку. Кучма близок с Путиным потому, что в них одна идеология — бандитская... Потому кремль старается одну марионетку поменять на другую. На их пути оказался мощный оппозиционер — Виктор Ющенко. Человек умный, сильный, честный. Пока он жив, им будет очень тяжело сфабриковать выборы, захватить власть. Потому и пошли на отравление — нет человека, нет проблемы...

А наївнячки слухають "опозиціонера" до самого себе. Дивуються, на що може розраховувати кандидат у вожді народу, коли він тому народові постійно бреше?

Наївнячки дивуються, чого комуністи в українському парламенті не носять українських депутатських значків? Чому вони постійно паплюжать В. Ющенка і "Нашу Україну"? Чому вони постійно репетують, про "втручання Америки в українські внутрішні справи"? Чому вони брешуть, що не підтримують жодного з кандидатів, коли підтримують Януковича? Чому вони, губошльопаючи постійно про народовладдя, паплюжать народ, який вийшов боротися за свої права?

Наївнячки ніяк не можуть зрозуміти, чому деякі попики московського патріархату паплюжать В. Ющенка, а В. Януковича ледь не возво-

Малюнок Владислава Коміренка

дять у святі? Людей, які вийшли на вулиці з помаранчевими стрічками, обзивають "помаранчевою чумою"?

Чума є. Але вона не в помаранчевих чи голубих стрічках. Чума — в головах отих скажених продажних депутатів, що є "п'ятою колоною" того ж таки московського кремля. Чума — в душах отих осатанілих "священників", які, замість сіяти добро та злагоди, продукують ненависть і розбрат. Чума — в голові отого "опозиціонера", для якого ті, хто підтримують В. Ющенка, не що інше, як "оранжевые крысы"...

І я думаю, настане час, коли сонце над Україною усміхнеться помаранчевою посмішкою. Люди в Україні посміхатимуться одне одному, як посміхалися у дні Помаранчевої революції на Майдані Незалежності. А все брудне, погане й чумне кане в глибоку Лету... Бо, як пише великий український поет Борис Олійник (єдиний нормальний комуніст в українському парламенті і не єдиний нормальний православний московського патріархату):

Народ не візьмеш на макуху.
Він з оддала розрізнить чин:
І хто є син його, по духу,
І хто, по духу, — сучий син.

•

Євген ДУДАР

— Андрію, які почуття переживали Вас у той момент, коли оголосили, що Ви — 49-ий володар “Золотого м’яча”?

— Я був дуже щасливий почути ці слова. Цей трофей — мрія мого дитинства. Отримати подібний приз — фантастична подія в кар’єрі кожного футболіста. Коли оголосили моє прізвище, я спочатку навіть не повірив та був якоюсь мірою здивований. Адже два рази вже піднімався на цей подіум: був третім у 1999 і 2000 роках, а в минулому році зайняв четверту позицію. Але, ймовірно, мені тоді ще не вистачало командних перемог, щоб здобути головний приз.

— Ви згадали про дитячі мрії...

— Олег Блохін та Ігор Беланов, які вже мали честь отримати “Золотий м’яч”, завжди були для мене прикладом. Я мріяв повторити їхні досягнення, хоча й розумів, що неучасть у складі збірної України у фінальних турнірах чемпіонатів Європи і світу розцінюється багатьма фахівцями як негативний момент у моїй кар’єрі... Але наша країна молода, а національна команда знаходиться на стадії свого становлення. Очевидно, гарна гра збірної України у відбірковому турнірі Чемпіонату світу 2006 року допомогла мені завоювати “Золотий м’яч”. Думаю, особливе значення мали ті два голи, що я забив у ворота збірної Туреччини в листопаді.

— Як паралелі Ви можете провести між собою і двома попередніми українськими володарями цієї нагороди, які теж, до речі, були гравцями київського “Динамо”?

— Узагалі, досить важко це зробити, оскільки нелегко порівнювати футболістів, що грали в різні періоди. Думаю, за манерою гри я більш близький до Блохіна. Нічого дивного — адже він мій тренер у збірній.

— Чи можна назвати випадковістю те, що Ви одержали “Золотий м’яч” після Павла Недведа — теж вихідця зі Східної Європи?

— Навряд чи. Цей дубль можна вважати визнанням ментальності й специфічної концепції футболу в східноєвропейських країнах: неухильне дотримання дисципліни на полі й за його межами,

АНДРІЙ ШЕВЧЕНКО: «ФУТБОЛІСТ НЕ СТАНЕ «ВЕЛИКИМ» ДОТИ, ДОКИ НЕ ВІДМОВИТЬСЯ ВІД ІНДИВІДУАЛЬНОЇ МАНЕРИ ГРИ»

серйозна та постійна робота, працьовитість. До речі, ми ще традиційно займаємося різними видами спорту, і про це Недвед теж говорив минулого року. Я, наприклад, улітку граю у футбол, а взимку — у хокей.

— При голосуванні Ви обігнали Деку на 36 очок, а Рональдиньо — на 42. Як вважаєте, чому був таким підсумковий результат?

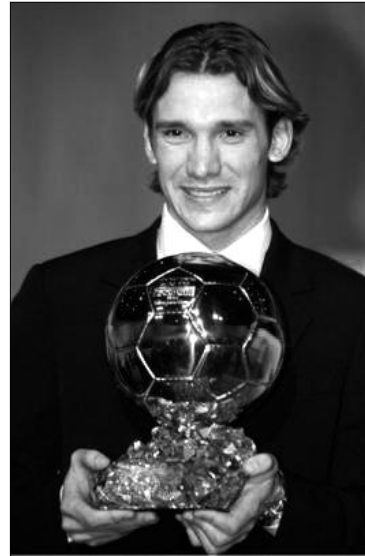
— “Мілан” і “Барселона” — клуби, які постійно перебувають у центрі уваги. Тим більше, що вони знаходилися в одній групі Ліги чемпіонів. Мені вдалося непогано зіграти в двох матчах, забити голи, і це, ймовірно, вплинуло на голосування. Хоча, переконаний, що найголовнішим залишається уміння футболіста забивати регулярно впродовж усього року.

— Давайте згадаємо 1978 рік і Кевіна Кігана — лауреата, якому також не пощастило взяти участі в жодному вагомому матчі в складі збірної...

— Справді, декому це може здатися дивним. Але все-таки я не погоджуюся з тими, хто вважає, що Євро—2004 чакстково “скомпрометований” перемогою греків. Збірна цієї країни — надзвичайно зіграний колектив. Триумф греків — беззаперечний. Сьогодні все сутужніше стає провести паралелі між командами. Чемпіонат Європи 2004 року довів: недостатньо мати в складі лише “великих” гравців, щоб досягти позитивного результату. Потрібна відмінна колективна організація, і кожен футболіст має бути готовим до великих жертв. Переможний рецепт від греків можна записати так: сильний колектив, збалансованість ліній, чудова організація і краплина удачі.

Форвард італійського “Мілана” та збірної України Андрій Шевченко отримав “Золотий м’яч” — приз найкращому футболістові Європи. Володаря цього призу визначають журналісти провідних європейських видань, організований цей конкурс журналом “France Football”. Уперше представник незалежної України отримав офіційне визнання світового масштабу. Шевченко набрав 175 очок. Друге місце в португальця Деку з “Барселони”, в якого 139 очок. Одноклубник Деку, бразилець Рональдиньо став третім із 133 очками.

Свого часу “Золотий м’яч” також отримували экс-гравці київського “Динамо” Ігор Беланов та Олег Блохін. Шевченко своєю блискучою грою довів, що гідно може приєднатися до цього дуєту. Тож пропонуємо вашій увазі інтерв’ю Андрія ШЕВЧЕНКА виданню “France Football”, яке український футболіст дав напередодні вручення йому “Золотого м’яча”.

— Чи можна сказати, що триумф грецької команди під керівництвом Отто Рехагеля, у якій не було яскравих особистостей, підвищив Ваші шанси на “Золотий м’яч”?

— Певною мірою — так, якщо врахувати, що греки не робили акценту на гравців-індивідуальностей. Вони зробили ставку на колектив. Утім, я не брав участі й у Євро—2000, але це не перешкодило мені стати третім в опитуванні “France Football”. Гра в “Мілані” дозволила завоювати симпатії публіки й мас-медіа завдяки нашим перемогам і якості футболу, а голи в матчах Ліги чемпіонів і української збірної забезпечили мені відчутну перевагу цього року.

— Хто Вам особливо запам’ятався на Євро—2004?

— Дуже сподобалися Руні й Криштіану Рональду. Вони — молоді футболісти, грають у великому клубі “Манчестер Юнайтед”, тому мають можливість щодня прогресувати.

— А чи можна розглядати їх як претендентів на “Золотий м’яч”?

— Для того, аби заслужити цей трофей, потрібно мати внутрішню дисципліну і вміння діяти в унісон зі своєю командою. Моя філософія досить проста: футболіст не стане великим доти, поки не відмовиться від надто індивідуальної манери гри, від бажання привернути увагу до своєї особи й почне думати, насамперед, про інтереси колективу.

— Вас часто порівнювали з Марко Ван Бастеном, але, здається, Ви за стилем гри більше схожі на Джорджа Веа. Згодні?

— Ван Бастен — це легенда в історії світового футболу. Він тричі виграв “Золотий м’яч” і зали-

шається поки що недосяжним. Із Джорджем Веа мені довелося виступати в “Мілані”, тому можу особисто судити про його талант. Джордж умів подарувати вболівникам незабутнє видовище. Його стиль відрізнявся силою, класом, неординарністю. Особливо він був красивий у важливих матчах. Для себе я зробив висновок: потрібно вміння підтримати в собі бажання грати якнайкраще навіть, здавалося б, у другорядних зустрічах. Погодьтеся, це не так уже й легко. Чому? Тому що мобілізуватися на великий матч усе-таки простіше. Це відбувається начебто само собою.

— Якими якостями повинен володіти нападаючий в італійських клубах?

— Насамперед, — величезним бажанням працювати. Як тільки я прибув у “Мілан”, відразу ж поставив перед собою завдання: якнайшвидше інтегруватися в колектив, бути потрібним на полі, вивчити італійську мову. Тут усе здавалося іншим — стиль гри, манера. Тактика дуже залежить від тренера, який вимагає, образно кажучи, дотримуватися заданої схеми навіть при завершених атаках. У київському “Динамо”, звичайно, теж дуже поважали колективну організацію гри, але в атаці волі надавали більше.

— Не дратувало, коли в пресі Вас називали “Білим Рональдом”?

— Таке порівняння може тільки підлестити. І потім, це прізвисько часто звучало в пресі Східної Європи, а в Україні воно майже не зустрічалося.

— Кажуть, Валерій Лобановський вважав Вас футболістом, що грає краще, ніж Рональдо...

— Це не зовсім точні його сло-

ва. Лобановський характеризував мене як більш універсального нападаючого. Він часто повторював, що футболіст не повинен обмежуватися якоюсь однією ігровою зоною, думаючи про себе, а не про команду. Форвард, за Лобановським, повинен і підносити снаряди, і вміти захищатися. Адже він, по суті, грає на першому рубежі оборони. Це саме те, чого Валерій Васильович вимагав від мене в “Динамо”.

— Зустріч із Лобановським змінила Ваше життя. Яким було перше враження?

— Він був занадто суворий. Але я відчув у ньому також багато доброти, він робив усе, щоб мені допомогти. Валерій Васильович пояснив, що я можу стати великим футболістом, однак для цього потрібно багато й завзято працювати. Знаєте, з десяти років я пропускав майже всі сімейні свята, оскільки графік ігор і тренувань змушував знаходитися за Києвом.

— Як правило, футболіст, який уперше опиняється на тренувальній базі “Мілана”, захоплюється створеними там умовами. Чи можна сказати те ж саме про базу “Динамо” в Кончі-Заспі?

— Скажемо так: умови “Мілана” вражають, але для мене вони — не новина. Динамівська база відповідає сучасним вимогам, там є усе для тренувань і відпочинку футболістів. Ще кілька років тому далеко не кожен європейський клуб міг цим похвалитися. У розпорядженні спортсменів — затишні кімнати, басейн, конференц-зали, більярд, тренажерні зали, сучасна апаратура. Різниця між Міланом і Києвом відчувалася лише під час тренувань. У Києві в нас могло бути три різних за змістом заняття в день, тому на початку в “Мілані” я просив наставників про додаткове тренування, бо відчував недостатність фізичного навантаження.

— Які головні труднощі адаптації для футболіста, що прибув зі східноєвропейської країни в Італію?

— Основні проблеми приховуються в ментальності. У Києві існує тенденція — гравців панькають, оточують надмірним піклуванням. А в Італії потрібно самому розбиратися зі своїми справами. Звичайно, спочатку клуб пропонує допомогу, але дуже швидко розумієш: мусиш учитися переоборювати перешкоди самостійно.

— Що Вас найбільше здивувало в Італії?

— Тут усе обертається навколо футболу, гравці знаходяться у всіх на очах. А в “Динамо” ми жили немов у закритому світі, ніби в “капсулі”, що захищала нас від зовнішніх впливів.

— Ви продовжили контракт із “Міланом” до 2009 року. Чи думаєте потім завершити кар’єру?

— Я не належу до того розряду людей, що зазирають далеко в майбутнє, живу сьогоднішнім днем. Зараз очевидно, що я міцно зв’язаний із “Міланом”, що став для мене другим будинком, як це було з “Динамо”.

— Що чекаєте від 2005 року?

— Щастя для моєї родини й мого народу. Більших успіхів “Мілана” і, звичайно ж, збірній України у фінальному турнірі Чемпіонату світу. Буду радий ще раз підтвердити успіх цього року, оскільки, як говорив Валерій Лобановський: “Важко дійти до вершини, але ще складніше там втриматися”.

• Олександр ТРАВ’ЯНКА

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

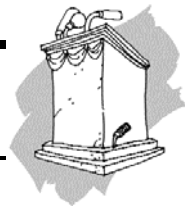
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан,
А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп’ютерна верстка:
Ірина Шевчук, Оксана Петриченко.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovo.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлинки не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

ІНТЕГРАЦІЯ

НАЙБЛИЖЧІ ПЕРСПЕКТИВИ — РИНКОВА ЕКОНОМІКА Й СОТ

Підсумки політичного й торговельно-економічного співробітництва Польщі й України в 2004 р. обговорювалися 15 грудня на брифінгу в посольстві Республіки Польща. Надзвичайний і Повноважний посол Марек Зюлковський позитивно оцінив співпрацю наших країн, зазначивши, що Рік Польщі в Україні неочікувано зблизив народи. Цьому сприяла, передусім, надзвичайна активізація громадянської свідомості українців та боротьба за демократію під час президентських виборів, що закінчилися Помаранчевою революцією. Президент О. Квасневський разом із багатьма польськими та європейськими політиками неодноразово приїжджали до Києва, сприяючи розв'язанню політичної кризи під час переговорів опозиції та влади. "Хочу привітати вас із найближчими святами, попереду у вас свято виборів, повторного голосування, свято демократії", — сказав на початку брифінгу М. Зюлковський. Місія президента Квасневського та інших міжнародних посередників, яка закінчилася після третього раунду переговорів 6 грудня, була успішною, наголосив пан посол.

Незважаючи на вступ Польщі до ЄС, польсько-українські торговельні обіги за 9 місяців цього року динамічно збільшувалися. Так, польський експорт в Україну за січень—вересень склав 1429,7 млн. дол. США, що на 34,8 % більше, аніж у попередньому році. Щодо імпорту в Польщу з України, то він збільшився на 36,1 % і склав 735,3 млн. дол. США. У товарній структурі польського експорту переважає різне технічне обладнання (15,7 %), транспортні засоби (15,4 %), чорні метали та вироби з них (12,6 %) тощо. Натомість, основу нашого імпорту складають мінеральні продукти (48,3 %), чорні метали та вироби з них (23,1 %).

Коментуючи заяву В. Януковича про начебто втручання Польщі у внутрішні справи України під час політичної кризи, пан Зюлковський заявив, що "не може бути й мови про якісь втручання, коли йдеться про чесні вибори як факт, підтверджений Верховним Судом". Оскільки Україна — член європейських структур, зокрема ОБСЄ, Ради Європи тощо, а чесні вибори — важливий показник демократії, то представники європейської спільноти брали участь у розв'язанні конфлікту на рівні переговорів після нечесних виборів і не більше, зазначив пан Зюлковський. І можна лише дискутувати про ефективність переговорів, хоча основна мета — недопущення силових дій з обох сторін — була досягнута.

На запитання про те, чи будуть ще в цьому році вестися розмови польськими політиками про вступ України в ЄС, пан Марек сказав, що це сьогодні некоректно. Попереду вибори 26 грудня. Одна з умов початку серйозних переговорів про статус України — це чесні, демократичні вибори. Діалог почнеться вже після виборів, і все залежатиме від інтенсифікації зовнішньополітичного корпусу України, адже давно Україна претендує на статус держави з ринковою економікою. Вступ до СОТ — наступна тема переговорів з Україною. Взагалі Україна останнім часом стала центром уваги всього світу, демократичні процеси, формування громадянського суспільства наблизили її до Європи, вважає посол Зюлковський.

Він також стверджує, що нове виборче законодавство в Україні забезпечить низький рівень можливості фальсифікації переголосування. Тому вибори мають відбутися чесно, а після інаугурації нового Президента України почнуться переговори щодо інтеграції України в Європу.

Підготував
Олександр СОЛОНЕЦЬ

«ЕКОНОМІКА ПРАЦЮВАТИМЕ НА НАЦІЮ, А НЕ НА 3—4 СІМ'І»

ВІД ПЕРШОЇ ОСОБИ

Віктор Андрійович розпочав із характеристики бюджетного процесу й бюджету, поданого урядом на 2005 р.: "Динаміка ВВП 2005 р. складає 6,5 %. Доходи бюджету скорочуються на 2,5 %. Це говорить про те, що уряд планує втратити чергову порцію керованості національної економікою, яка крокує до більшої тінізації. Друга позиція — це дефіцит бюджету: 11,08 млрд. грн. або 2,7 % ВВП. Це найбільший дефіцит бюджету в Україні за останні 7 років. Увесь дефіцит бюджету йде на споживання. Таким чином споживання моделюється за рахунок ресурсів приватизації і запозичень на ринку. Цінові навіси року такі. Роздрібні ціни. Якщо взяти січень до грудня — 9 %, грудень до грудня — 12,7 %. Оптові ціни виробника складають 20 %. Це найбільше навантаження оптової ціни на роздрібну ціну, яка склалася в останні роки".

На думку лідера опозиції, економіка України за роки урядування Януковича різко уповільнилася зростання. Серйозним "охладженням економіки" стали 7,5 млрд. грн. невідкомпенсованого ПДВ, 3 млрд. реструктуризованого невідкомпенсованого ПДВ, 7,5 млрд. наперед сплачених податків. Так, до березня—квітня наступного року податки сплачені. "Плюс до цього додайте 7 млрд. грн. дефіциту бюджету поточного року, — зазначив Ющенко. — Таким чином, більше ніж на 20 млрд. грн. зруйнована бюджетна культура ресурсів. Це далеко не повна характеристика обставин і показників бюджету 2005 року. Якщо говорити про соціальну складову, хотів би назвати 3 цифри. Середня зарплата в наступному році — 768 грн. Такий рівень зарплати дає змогу сформувати середній рівень пенсії у розмірі 240 грн. Середня пенсія, яка склалася на грудень цього року, вже дорівнює 320 грн. Отже, 80 грн. на кожного пенсіонера у Пенсійному фонді коштів немає. Оце вам маніпуляція надбавками, які були зроблені Януковичем і його урядом у вересні поточного року".

Однак головна проблема нашої економіки, на думку керівника коа-

лїції "Сила народу", — корупція: "Державі належить 3 трильйони ресурсів державної економіки. Це НАК, Укрпошта, Телеком, Укрзалізниця, Трансгаз і тому подібне. Який прибуток отримує держава від діяльності цих державних виробничих компаній? Менше 1 % доходів до національного бюджету. Ви можете повірити, що НАК дає менше 1 % доходів державі? Чи Укрзалізниця? Високорентабельні економіки! Вони сьогодні працюють на олігархів, вони не працюють на державний бюджет. Це найбільш корумповані сектори державної економіки".

фото Ганни Оборської

Стосовно інших недоліків поданого урядом бюджету на 2005 р. — відновлення державних закладів, які прогноуються в бюджеті 2005 року в сумі 7 млрд. грн. "Ми хотіли б бачити більш чіткі соціальні й економічні програми. Ви не знайдете жодної програми, яка б працювала на виробника. Виробник не відчуває ніякої державної підтримки... Мені здається, влада залишилася байдужою до епідемії СНІДу, туберкульозу. Незважаючи на попередження Світової організації здоров'я, рівень фінансування цих проблем залишається на рівні попередніх років. Якщо взяти ряд соціальних програм, вони не знаходять місця в бюджеті. Я пам'ятаю слова колишнього Прем'єр-міністра Януковича, який у парламенті сказав,

ментував "послідовність" уряду Януковича лідер опозиції.

З іншого боку, коментуючи агресивність, як і дивну "опозиційність" прем'єра Януковича, Ющенко сказав: "Мені здається, сьогодні мого опонента залишили багато його партнерів. І тому він починає грати міченими картами. Використовує або заборонені прийоми, або морально складні. Я переконаний, що надумана тема сепаратизму була викинута як один із парашутів після поразки 21 листопада. Я не думаю, що колишній прем'єр має звертатися до таких методів свого виживання. Незручно чути з уст Януковича гнів, негативні характеристики щодо Кучми. Це — не природно. Мені здається, Кучма його персонально створив. Він краще обличчя Кучми після самого Кучми. Тому багато хто називає його Кучма-3. Хоча я можу зрозуміти, що йому сьогодні гірко".

Щодо виборів 26 грудня Ющенко зазначив, що не варто говорити про стовідсоткову гарантію проведення чесних виборів: "Я знаю про ті провокації, які готуються у східних регіонах, знаю про ті судові маніпуляції, які готуються через величезне представництво мого опонента в центральних і західних областях. Наскільки я проінформований, головним завданням команди Януковича є зробити все, щоби вибори 26 грудня не відбулися".

На питання, чи прийме Верхов-

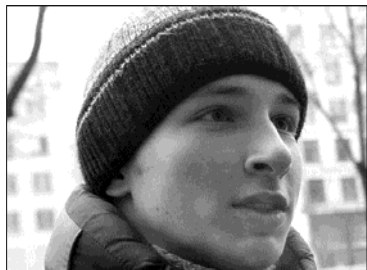
на Рада представлений урядом бюджет 2005 року, Ющенко відповів: "Щоб не паралізувати роботу країни в регіонах, нам де-юре доведеться приймати поданий урядом бюджет. Хоча назвати цей бюджет робочим ми не можемо, і в березні нам доведеться внести фундаментальні корективи, які б дали відповідь на 10—12 ключових соціальних програм року".

Про додаткові джерела до бюджету, які б могли реалізувати всі передвиборні програми Ющенко, він сказав наступне: "Перша наша мета — провести значну деціналізацію нашої економіки. Сьогодні 55 % національної економіки працює в тіні. Уряд має подати руку бізнесу, сісти за "круглий стіл", знайти рівень взаєморозуміння. Передусім, у питанні Податкового Кодексу і фінансової політики, адміністрування податків, відмовитися від податкових переслідувань. Зробити публічною власність, щоб нація знала, чий завод, хто за нього відповідає. Друга позиція — це державна економіка. За нашими розрахунками, 6 млрд. грн. можна отримати тільки одним способом — примусити працювати цю економіку не на 3—4 сім'ї, а на націю. Третя позиція. У нас економічних зон, зон інвестування, більше двадцяти. 80 % всіх економічних обігів іде через одну зону, яка називається Донбас. Ми ставимо за мету зробити ревізію ефективності економічних зон і створити рівні умови для підприємств, які працюють в одній зоні... Навести порядок у сплаті ПДВ, акцизних зборів і митних платежів. За нашими оцінками, сума можливих додаткових доходів до бюджету складає близько 5 млрд. грн. Тому є всі можливості зробити бюджет 2005 р. бездефіцитним, якщо це робити оперативним — на початку року. І потім уже зробити рокировку: кошти від приватизації (близько 7 млрд. грн.) направити або на формування держрезерву, або на соціальні програми..."

Олександр СОЛОНЕЦЬ

VOX POPULI

Кореспондент "Слова Просвіти" опитав киян, щоб дізнатися їхню думку щодо повторних теледебатів, які відбулися в понеділок 20 грудня. А також дізнатися, наскільки події після 21 листопада вирішили долю виборів. І наскільки актуальною є тема сепаратизму, яку намагалися розіграти у східних регіонах?

Олексій, студент:

— На мою думку, кращим був Ющенко. Він постійно дотримувався своєї позиції. Його слова були переконливішими. Янукович постійно змінював свій імідж. Він намагався бути іншим. Щодо фактичної перемоги, то я вважаю, що основні події вже відбулися. І навіть якщо переможе Янукович, він уже не буде до нас ставитися так, як би він цього хотів. Щодо сепаратизму, то це — штучна проблема. Єдина відмінність між людьми, що живуть на сході й на заході в тому, що в нас одні цілі, але ми по-різному бачимо шляхи їх досягнення. Сепаратизмом прикриваються ті, хто намага-

ПРО ТЕЛЕШОУ, ПЕРЕМОГУ В РУКАХ І СЕПАРАТИЗМ У НЕБІ

ється зберегти накрадені багатства.

Микола, студент:

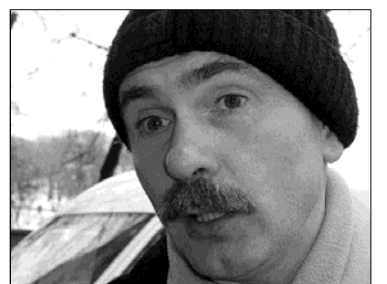
— Щодо дебатів у мене склалося таке враження, що Віктор Янукович не дав відповіді на жодне запитання. Це трохи обурило. Надалі це може негативно вплинути на його політичний імідж. Кандидат від влади говорив зовсім інші речі, ніж ті, що він говорив перед 21 листопада. Він або домовився з Кучмою, або підставляє його. На мою думку, на сьогоднішній день доля виборів вирішена на 70 %. Усі бачили, що в центрі Києва були представники двох кандидатів. На відміну від прихильників опозиційного кандидата, представники Януковича довго не простояли, бо їм припинили давати гроші. Про різницю між заходом і сходом можу зауважити, що в мене є знайомі й на сході, і на півдні України. І вони там усі переконані, що автономій не потрібно. Такі кроки роб-

лять ті чиновники, яким дають гроші. Пересічні громадяни думають інакше і не хочуть роз'єднання.

Андрій, студент:

— Дебати були іншими. Провладний кандидат не орієнтувався у ситуації в державі. Не відповів на запитання. І його запитання не мали змісту. Я ще раз переконався, що це людина, яка не може претендувати на найвищу державну посаду. Я вважаю, що 26 грудня має стати титом, який вирішить подальшу долю України. Зараз проблема ще не вирішена остаточно. Щодо поділу України, то вважаю, що про це не може бути навіть мови. І говорити про те, що схід годуватиме захід і навпаки, — некоректно. Кожен регіон багатий по-своєму. Тому сепаратизму роздмухували тому, що це остання надія тих людей, які нажили свої багатства несправедливо і хочуть їх зберегти.

В'ячеслав, підприємець:

— Ющенко був дуже впевненим. Він на 2 голови був вищим за Януковича. Часом були моменти, коли Януковича було просто шкода. Коли він просився йти за стіл переговорів. Як можна сідати за стіл переговорів із людиною, яка організовувала такі масові фальсифікації? Дебати дуже сподобалися. І вони дуже потрібні. Саме під час таких теледебатів люди можуть краще пізнати кандидатів. Щодо повторного туру виборів, то заспокоюватися рано — це може бути багато неприємних несподіванок.

Тема сепаратизму роздмухана штучно. На мою думку, є намагання зберегти певну територію у своїх руках будь-якими засобами. Для того, щоб не стати політичними трупами, будуть створюватися автономії, де ці лідери можуть закріпитися і проводити свою політику. Хоча я вважаю, що "Регіони України" будуть дуже сильними на виборах 2006 року. І на це треба зважати.

Богдан ГДАЛЬ
Світлина Ганни ОБОРСЬКОЇ

АВТОПРОБІГ

Яку благородну мету не втілювали б учасники автопробігу, очевидно, що сприйняли її далеко не всі. Всеукраїнський автопробіг “Поїзд дружби”, який стартував минулого тижня у Києві, наштотувався на неприємності вже в перші дні. Акція відбувається під гаслом “ПОРА єднатися” і проходить південно-східними регіонами України. Організаторами автопробігу є громадянська кампанія ПОРА та Центр Духовного Відродження. Перші дні автопробігу показали, що попри те, що учасники акції не підтримують жодного з кандидатів і намагаються помирити регіони, розділені передвиборними баталіями, їхні заклики наштотуваються на стіну байдужості.

Уже наступного дня після старту автопробігу, учасники акції мали в’їхати в Одесу й організувати концерт. Перед в’їздом у це портове місто учасників зустріла група прихильників Януковича, які перекирили дорогу й відмовилися впускати до міста колону автомобілів із символікою автопробігу. Тільки після втручання “Беркута” був створений “живий коридор”, і колона в’їхала в Одесу. Через цей інцидент був зриваний концерт, та він відбувся наступного дня. Організатори вирішили ще залишитися в місті.

Попри недоброчисливість деяких одеситів, приїзд учасників ак-

«ПОЇЗДУ ДРУЖБИ» — ПРОЯВИ РОЗБРАТУ

ції викликали у місті неабиякий ажіотаж. Згодом учасники акції відвідали Миколаїв, але через порушення графіка концерт влаштувати не вдалося. По дорозі з Херсона, де колону проводжало чи не півміста, під час перетину межі Криму “Поїзд дружби” був зупинений групою мешканців міста Армянськ (приблизно 150 осіб). Дорогу перекрили автобусами та легковими автомобілями. У блокуванні взяли участь представники Російської общини автономії та кримські козаки, чий прапори майоріли над колоною пікетувальників поряд із прапорами Російської Федерації. Прихильники Януковича були настроєні агресив-

но. Вони скандували: “Ви — за Ющенка, тому проти нас!”, “Ви нас розтоптали на Майдані”, “Янукович!”. Леде не зав’язалася бійка. Правоохоронці заявили, що вони прийшли сюди захищати жителів Криму. Згодом після переговорів учасникам акції вдалося проїхати в Крим. Хоча враження, звичайно, у людей залишилися не найкращі, декільком машинами попроколювали шини, познімали номери. Ночували у Сімферополі. Все пройшло спокійно — агресії з боку місцевого населення не було. Рух автоколони захоплено вітали нечисленні прихильники Ющенка. Символіку в Сімферополі можна носити безпереш-

кодно — ніхто за це не ображає.

Згодом вирушили в Ялту. Попри неприянь деяких місцевих мешканців, візит у це місто був вдалим. Персонал готелю “Лівадія” неохоче прийняв учасників акції. Але, за їхніми словами, в Криму були “не лише ті, хто сукав нам дулі. Було ще багато людей, які вітали нас, виїжджали нам назустріч на своїх автомобілях, сигналізували, словом, чекали”. Згодом учасники автопробігу відвідали Дніпропетровськ, де їх сприйняли прихильно. Після відвідин Запоріжжя коло-

Донецька. Як повідомив кореспондент ІА “Гаряча Лінія”, який бере участь у автопробігу, автомобілі зустріли представники донецької ДАІ та представники штабу Ющенка, які згодом супроводжували колону. До ескорту-супроводу також приєдналися Профспілка таксистів Донецька та Асоціація бойових мистецтв. Пробіг рухається за маршрутом: Київ—Черкаси—Кіровоград—Одеса—Миколаїв—Херсон—Сімферополь—Севастополь—Ялта—Запоріжжя—Дніпропетровськ—Донецьк—Луганськ—Орків—Полтава—Київ.

Богдан ГДАЛЬ

РЕФЛЕКСІЇ

“У нас немає Батьківщини. Я не знаю, до кого ви звертаєтесь”.
Адам Мартинок — спікер ВР України від фракції КПУ. 15.12.2004 13:06:41

У них ніколи не було Батьківщини.

Вони покладалися на знання Маркса й налягали на робітничо-селянські спини, ігноруючи розум гнилої інтелігенції.

Вони вірили, що їм не було що губити, окрім власних ланцюгів, тому вони кували нові кайдани для когось. “Ми — не раби! Раби — не ми!” — співали вони, а вийшло, що раби — саме вони, — бо кайдани кували для себе.

Вони мали надію, що створять новий вільний світ, а тому нікчемно затаврували себе ярликом інтернаціоналістів, війнами вивторюючи новітню імперію рабів.

Маркса вже немає з ними півтори сотні років. Він і не був із ними. Він жив у Європі в період початку активного розвитку індустріального капіталізму й написав для них “Капітал”, якого вони ніколи не читали не те що в оригіналі, а й до закінчення, навіть російською. Вони завчали напам’ять фрази на кшталт: “Звіряче обличчя капіталізму”. Завчили. Але пам’ять втратили, як і справжній

марксизм: він пошкандибав на постійне проживання до Європарламенту, до майбутніх Сполучених Штатів Європи.

Деякі з них, завдячуючи привілеям, давно поселилися у буржуазських особняках, щоб нині з високим трибун тужити за життям у робітничих гуртожитках.

У них ніколи не було нічого свого, окрім кабінетів і горлянок для цитування й перекикування один одного. Вони, цитуючи один одного в тих же кабінетах, замість марксизму вивчали партійну феню, а тим часом пролетарі вивчали феню тюряги безпосередньо в тюрягах, пивничках, ЛТП, “хіміях”, будбатах...

Сьогодні робітничий клас України масово покинув їхні краї, позачасові приміські й міські резервації, тимчасово виїхавши з резервації на заробітки в тепліші та багатші країни, вивчати англійську й ловити екологічно чисту рибку для африканського селянства.

Гнила інтелігенція середнього віку не проектує нового житла для пролетарів і селян, а заради дитячої науки та майбутнього своїх дітей мие горщики з-під старезних інтелігентів Італії, які ще пам’ятають фашистське правління Муссоліні.

Вони щоразу плачуть, згадуючи

про зубожілий народ, і втікають від нього, щоразу називаючи його натовпом нацистів; тікають умиротворювати самих себе до своїх кабінетів, коли народ виходить на майдани міст і сіл із протестами проти їхньої ж брехні та брехні висуваних від них.

Вони не вірять ні в що, але пошлюбилися з попами з Російської православної церкви, тужачи за минулим “райським” життям. Такі-так, вони жили майже в ньому — ніби в раю. Але хто ж тоді їх вигнав звідти? Невже сам Господь Вседержитель? Чи вони самотужки за роки саморобної окупації невігласів невігласами винищили під собою той земний рай? А в душах простих людей? Вони й досі галасують: “Насамперед, — економіка!” А екологія? А екологія душ?

Вони хочуть ще вести нас, простакуватих, до наступного раю-провалля, заглядаючи до провалля свого минулого. Не біда, що хочуть: вони нічого не можуть, не вміють нічого самі — ходять голі панськими паладами з непришитими рукавами — блукають, як вівці, чужиною — не мають доброго пастора, не переляканого своїми ж міфами лідера партії; не мають і неграмотного пролетаря, якого можна було б спровадити до пекла громадянської війни, щоб від-

сидіти за його спиною у царських палатах; немає й затурканого селянина, якого можна було б спокусити шмагом нерозораної землиці заради тієї ж війни усіх з уся за їхню правду; так і живуть настрашені настрашеним начальством. Вони не проведуть жодного, одного-однісінького, до свого щасливого райського минулого через веселі та впевнені у своїй правоті, молодий та емоційний майдан, вони не зможуть підняти народ до рівня еволюції свідомості чи хоча б до революції.

А їх багато-пребагато — людей, — які вже мають свій розум, мають, що втрачати і не хочуть ніяких втрат. Нині Тверезим Словом Розуму озброїлося начитане до зубів та економічно підковане не Марксом, а стоянням на базарах й поїздками за кордон, усе доросле населення країни — від перукаря до шахтаря: за тринадцять років незалежності від них та без них, простолюди прозрів і виплекав ціле покоління, що навчилося любити свою молоду Батьківщину без них. І ніхто вже з молодих та зелених або підтоптаних та навчених життям та наукою виживання не має їм віри; усі добре знають, де знаходиться Батьківщина, й можуть її боронити. І звуть вони її Україною. І боронять її, тижнями вистоюючи

на холодних майданах, захищають від догідливих недолугих безбаччків. Новітня Традиція народного стояння за справедливість успішно й миролобно започаткована!

А ще в тих та інших, і в мене є не тільки своя правда один про одного й про Україну, а ще є й ВР України, а в ній є один-однісінький український комуніст, який не цурається ні Батьківщини, ні мови, ні своєї віри, ні народу — славний мудрістю своєю чоловік, котрий на землі міцно стоїть, — Борис Ілліч Олійник. Здоров’я йому багатирського!

Нині, агонізуючи, вони озвучують по радіо не його синівські вірші та поеми. Не їхнє, не любе. Не подають бісер і з “Капіталу” Маркса: “Царство свободи лежить за межами матеріального виробництва”. Забули, бо не знали. Вони “ораторствують” своїми перлами: “Якщо ви віддасте те, що ви маєте, то воно загине”. Адам Мартинок. ВР 15.12.2004 13:32:05

Борони Боже, щоб ми ще хоч раз віддали до рук байстрюків Україну та її оновлений древній народ.

І борони Боже, брати у них те, чого вони не мали ніколи.

● **Олександр КОВТУН,**
м. Шаргород
Вінницької обл.

Після того, як світ дізнався, що в Україні проростають паростки помаранчевої демократії, знову активізувалися дискусії довкола можливого вступу нашої держави до Європейського співтовариства та НАТО. Відгуки на цю тему мають як позитивний, так і негативний характер. Так, колишній канцлер ФРН відкидає можливість вступу України до Євросоюзу. “Я переконаний, що після прийому Болгарії та Румунії і якоїсь балканської країни Європейський союз досягне свого максимального розміру. Більшого політична спільнота просто не витримає. Адже політична спілка має на меті співпрацю в галузі зовнішньої політики, політики безпеки та оборони”, — сказав Г. Коль. На запитання німецького видання “Франкфуртер Альгемайне Цайтунг” щодо причини неможливості вступу України до ЄС Г. Коль відпо-

УКРАЇНІ В ЄС БУТИ ЧИ НЕ БУТИ?

вів, що ЄС повинен “розглядати Україну в стратегічному контексті, до якого перш за все належить сусідство з Росією. Це робить прийом України до ЄС у найближчій перспективі невірорідним. Я, в усякому разі, не радив би цього робити”. “Мені довелося зблизька спостерігати за вступом прибалтійських країн до НАТО. Як у будь-якій сусідній із Росією країні йдеться не лише про вступ до Євросоюзу, але й до НАТО. Навіть якщо НАТО буде реформовано, він залишиться з точки зору Москви західним військовим альянсом. Мені здається, що нам не варто обтяжувати себе непотрібними міркуваннями про прийом України”, — заявив Г. Коль.

Водночас польський політик,

голова парламентської фракції партії “Громадянська платформа” у Сеймі РП Ян Рокіта вважає, що переговорах про вступ Туреччини до Євросоюзу може завадити “егоїзм найбагатших європейських народів”. За словами Рокіти, окрім Туреччини, в Євросоюзі повинна з’явитися і Україна. За його оцінками, це відбудеться не пізніше, ніж за 10—15 років. Євросоюз “більший, сильніший, у якому не домінують лише найбагатші народи Західної Європи, буде більш відкритим, сучасним”, вважає польський політик.

Попри прогнози депутат Європарламенту Ян Вірсма повідомив про найближчі перспективи співпраці ЄС з Україною. За його словами,

одразу ж після виборів 26 грудня Євросоюз почне розробляти нову стратегію щодо України. “Це буде більше, ніж статус сусіда, більше, ніж план дій. Учора Європейська народна партія заявила, що з Україною слід налагодити стосунки. Я не думаю, що ми можемо просто заплющити очі на те, що нині відбувається в Україні. Ми, звичайно, не можемо продовжувати ту ж політику, що була за часів Кучми”, — сказав Вірсма.

Поки що Європейський Союз не переглянув своєї політики щодо України. У заяві, яку було ухвалено на саміті ЄС у Брюсселі, йдеться про вже давно узгоджений план, який не врахував революційних подій в Україні наприкінці цього року. Під час саміту не було часу

для детального розгляду українського питання. На порядку денному стояло питання перспектив вступу до ЄС низки країн: Болгарії, Румунії, Хорватії, Туреччини. “Тому чекати, що ЄС одразу презентує й нову політику щодо України у світлі того, що сталося, було не варто. І я думаю, це зрозуміло”, — сказав Ян Вірсма. Утім, можна очікувати на потепління взаємин із ЄС у разі проведення в нашій державі чесних виборів. Найголовніше — усвідомлювати, що вступ до ЄС не вирішує автоматично того “букета” проблем, які зараз має Україна. Їх вирішення лежить на плечах громадян України. Найголовніше — не вступ до ЄС, а підняття рівня життя до стандартів розвинених країн Європи. На це потрібні довгі роки напруженої праці.

● **Богдан ГДАЛЬ**

УЖЕ ІСТОРІЯ...

МИСТЕЦЬКЕ "ТАК"

Національна спілка художників України разом із творчим об'єднанням "Мистецька солідарність" представила на розсуд суспільству своє бачення недавніх подій на Хрещатику. Виставка робіт отримала назву "Мистецьке "Так" Помаранчевій революції" і проходила з 2 по 12 грудня у Будинку художників на вулиці Січових стрільців, 1/5 (це на Львівській площі Києва). У виставці взяли участь чимало митців, і спектр представлених робіт — досить різноманітний. Це етюд, ескізи, начерки, картини, знакові або ж гумористичні фотографії, композиції. Кожна з них — особлива, має своє естетичне призначення. Одні роботи навіюють ще свіжі спогади недавніх днів, спонукають до міркувань, інші — відтворюють народну реакцію на заяви деяких політиків, викликають сміх.

Так, у карикатурних малюнках побачили відвідувачі виставки сутність багатьох українських політиків, зокрема Віктора Ющенка, Івана Плюща, Володимира Литвина,

та інших. А передати саме відчуття на Майдані зумів Сергій Савченко на полотні "Ми". Тут і радісне збудження, і тривожні передчуття, тут і помаранчеві стрічки, і яскраві прапори — все змішалось, усе переплелось.

Силу народу, його волевиявлення, небажання миритися з брехнею і несправедливістю відтворила символічна скульптура Олексія Пергаменщика "Голос народу" — голова з відкритим ротом, обліплена людьми.

Тему ролі й відповідальності засобів масової інформації в ті напружені для всієї країни дні порушив Юрій Ермоленко проектами "Альтернативні новини" та "Останні новини". Проекти постали як композиції з пофарбованих помаранчевою фарбою телевізорів, причому в "Останніх новинах" екрани — різні телевізійні канали: "Київ", "Новий канал", "Ера", "CNN", "Euro news" та інші — відтворювали події на Майдані Незалежності. Автор зумів вказати на важливість акцій протесту, на увагу світової спільноти до подій в Україні.

Нове ставлення українців до намету виказали Софія Ганич та Ірина Кусайло композицією "Нове життя", що постала у вигляді синього намету, всередині якого на жовтій ковдрі розмістилася велика світлина немовляти. Ось як пояснюють свою роботу авторки: "Такий звичний предмет, як намет... Така особлива подія для кожного, як народження дитини... Зараз, зіставлені разом, вони починають бути символами народження нового етапу життя суспільства, нової вільної нації... Власне, в наметах, таких незахищених, на відміну від кам'яних мурів домів, та в пробудженій свідомості людей знову з'являється поки що крихке, але надзвичайно сильне бажання жити. Жити вільно!". А на особливості та важливості голосування кожного громадянина ті ж авторки наголошували роботою "Скриньки з нашими долями". Урна для голосування, в якій замість бюлетенів лежали сторінки зі щоденника, іграшки, промовляла до відвідувачів: "Вибір передбачає роздуми. Вибір означає надію. Вибір — це прийняття рішення. Вибір неможливий без переживання. Кожен із нас поклав у виборчі скриньки, передусім, частку себе та свого життя. До скриньки ми поклали своє майбутнє та майбутнє своїх дітей. Вибір означає відповідальність. Яким буде наступний крок? Що зробити з чиею долею, коли настане вирішальний момент?"

Дещо незавершену композицію "Янгол-Охоронець" виконали Марина Дикун, Дар'я Аверченко та Марина Легчилина. У роботі авторки пропонували відвідувачам довісити прапор своєї країни. З-поміж багатьох стягів із зображенням янгола з помаранчевими

крилами явно бракувало прапора України. Мабуть, через те, що відвідувачі не розраховували на подібні авторські заклики.

Ідею територіальної цілісності України втілював Олександр Чичкан у роботі "Єдина і неподільна" шляхом створення карти України із зшитих клатів помаранчевої тканини. А Віктор Кудін відтворив її у вигляді двох людей, які сидять на різних частинах овалу — синьому й помаранчевому — і обіймають одне одного. Думку ж самих учасників революції щодо цього питання передає величезне жовте полотно "Єдина Україна" з численними підписами на ньому.

Не оминули увагою митці й

факту святкування дня народження на Майдані соратниці Віктора Ющенка у боротьбі — Юлії Тимошенко. Ніжною жовтою трояндою в тендітній вазі привітав іменинницю Артем Андрійчук, назвавши своє полотно "3 днем народження, Юліє".

Загалом же, ставлення самих митців до Помаранчевої революції й народного Президента Віктора Ющенка висловлює напис на картині В. Рудневої — "Художники з народом".

● **Ольга СКРИПКИНА**
Фото **Ганни ОБОРСЬКОЇ**

ПАЛІТРА

НАБЛИЖЕННЯ І ВІДКРИТТЯ

Всвишній забирає до себе найкращих, коли вони виконали свою земну місію. А тим, хто лишився тут, за ними, лине тепла любов-допомога — підказкою із потойбіччя. Ярина Полотнюк, судячи з тієї дешиці, яку представила її мама в Золотому залі Українського фонду культури, завжди тримала тонкий і міцний

Подарунок Святому Миколаю

зв'язок із Першотворцем світу. Її блискуча освіта, знання кількох іноземних мов, а серед них — перської, яку викладала на кафедрі східних мов Львівського університету імені Івана Франка, долучили Ярину до кращих надбань світової культури.

Її малюнки — це виразна оповідь про чутливе доторкання до різних проявів земного життя, освяченого надією і любов'ю. Ярина Полотнюк, безперечно, чула музику небесних сфер і вміла розмовляти з Ангелами. А сокровенне життя власного серця оповідала в малюнках, начерках, етюдах, сюжетних картинах, де брат — Сонце, сестра — Місящина, де небесні світла набувають земних рис, а в людини прочитується її неземна сутність.

Ярина працювала науковим співробітником Львівської наукової бібліотеки імені Василя Стефаника й описувала графічні колекції, тому вгадуються в її малюнках мовчазні графічні діалоги то з Грігорієм Гавриленком, то з французькими постімпресіоністами, то чувається "Циганський романсеро" Федеріко Гарсія Лорки в дивовижних ритмах нічим не скутих графічних відкриттів.

Ярина Полотнюк ніколи не навчалася малярства, бо ця мова була дана їй від Бога — одразу досконалою і з виразним почерком. Інтимний щоденник молодої жінки, чие життя таки не вмістилося між датами 1960—1998, став цікавий усім нам високим рівнем узагальнення. Бо "Панна з очима більшими за айстри" малювала подібних собі — подруг, святих, янголів, незнайомих і навіть тварин, які першими узріли немовля Ісуса в Назареті.

Вона володіла мовою кольору, барвами передаючи свій настрій, і в аскетичних, чорним по білому, малюнках так само виразно розмежовувала дитинне щастя з утомою плідного дня чи розпачем душі, загнаної в глухий кут.

Чимало її робіт лишилися без назви, і в цьому є своя перевага, адже кожен глядач може побачити й відчувати тільки своє, особистісне в багатомірності справжнього мистецтва. Органічне поєднання божественного й людського в найзвичайніших буденних подіях і проявах сфокусоване, зокрема, у доброму малюнку, де Яринин чорний котик дарує квітку Святому Миколаю. Отже, казка була присутньою в її реальному житті. Можливо, саме ця казка і є справжньою, істинною реальністю, яка надає сенсу людському життю.

Ті, хто знав Ярину з дитинства до її зрілої творчої перемоги — Богдан Голослав Скорик, Світлана Ловенко, — говорили теплі, розумні, емоційно насичені слова, і ніхто не повторювався, адже світла постать цієї молодої жінки відбилася в багатьох серцях, а тепер світить і досі незнайомим, яких її малюнки зробили рідними.

● **Ганна КОЗАЧЕНКО**,
член правління
Українського фонду культури

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Нещодавно в Київському будинку актора відбулася презентація антології сучасної української драматургії "Страйк ілюзій". Книгу, яка вийшла у Видавництві Соломії Павличко "Основи", читач мав побачити вже давно, але через відсутність коштів "страйкарі" несподівано й вдало "встигли" приєднатися до помаранчевої революції. Як тут не повірити в Провидіння?

Автори антології були настільки задоволені таким вчасним запізненням свого дітища, що досить незлобиво кепкували із Сергія Проскурні, завдяки якому вихід книги відбувся із пунктуальністю нареченої, та активно придумували гасла для театру й народу загалом. Але пану Проскурні, який модерував вечір, швидко набридло просто так дарувати книги присутнім, тому так створення гасел долучилися й особливо талановиті та жадібні глядачі. Якщо на книгах таким чином

ВЧАСНОЗАПІЗНИЛИЙ СТРАЙК

думали зекономити, то це було поганою ідеєю, адже після вручення презенту авторці шедевр "Коли на сцені — Проскурня, ніколи не звучить дурня!" модератору довелося розшеститися ледь чи не на кожне гасло, серед яких були й не настільки компліментарні, наприклад, — "Жолдак — так! Проскурні — ні!" Зате Богдану Жолдаку — одному з авторів антології — було приємно, він жартував, сміявся і, схоже, почувався цілком вдоволеним, як, зрештою, і всі інші драматурги.

Що ж, радіти, справді, можна. Не так часто в Україні виходить друком вітчизняна драматургія. А якісної драматургії вже давно не було. Зараз читач має змогу понайти з п'єсами Богдана Жолдака, Олега Гончарова, Ярослава Верещака, Олега Миколайчука-Низовця, Олександри Погребінської, Неди Нежданой, Лариси Па-

Фото Ганни Оборської

ріс, Володимира Сердюка, Сергія Щученка та Катерини Демчук. Книга поділена на п'ять розділів — п'ять різновидів ілюзій. Залишилося дочекатися, щоб побачити. Адже, за словами організаторів вечора, "ця антологія — для тих, хто не боїться пробувати, ризикувати, не

боїться незнамого, для тих, хто не буде вічно ховатися за тіннями класиків, а вийде на барикади Нового Театру. Театру, який плакатиме й сміятиметься разом зі своїм Часом, своїм Народом..."

● **Марія КРИШТОПА**

ГАРЯЧА ТЕМА

Закінчення. Початок на с. 1

— Таких широкоформатних актів фальсифікацій не буде, але будуть локальні, які визначені самим формуванням регіонів України. Не випадково це слово “регіони” і я вживаю, бо воно окреслює депресивні зони України. Це там, де було найбільше демографічних змишень, демографічних проблем. Я маю на увазі Донецьчину, Луганщину, Запоріжжя і Миколаївщину, куди найбільше було переселень, де український фактор розмитий. Там найбільш нестабільні й депресивні зони, я сказав би, морально підупали. Я зазначив би, що в названих областях за радянської доби справді формувалася новий тип — “гомо советікус”. Він там очевидний і помітний: безкорневий, не приналежний до певного типу культури; не безкультурний, а відчужений від національного. Аналогія найяскравіша — типи платонівського роману “Котлован”, витворені міфологією певного типу, яка абсолютно не накладалася на життєві реальності. “Світле майбутнє” існує десь далеко, а в довкругному житті — лише маленькими вкрапленнями в зони бездуховності. Як там людина облаштовувала себе, ми знаємо. Це зони ризику життєвого, з ним пов’язана професійна діяльність. І тому там процес безкорневості та здеціоналізованості вилився нині в одну форму: “Не прийнятно, не приймаємо!”. Не сприймають всього національного, всього історичного, всього європейського. Там існує “свій” стандарт, вони підтримують “своє” і “свого”. Витворено міф місцевого розливу: “ось він, — збідований, виріс, зміг здобути владу і місце в житті. Орієнтуємося на нього!” Глобос це ніхто не сказав про те, що на

МОРАЛЬНИЙ МАНДАТ НАРОДНОГО ПРЕЗИДЕНТА

Сході витворилася своя, регіональна міфологія. І ось чому так запекло відстоюють донецчани Януковича сьогодні. Це як американський кіношний міф “про свого, простого, але сильного хлопця”.

— “Залізного хазяїна”, — так, здається, назвала Ганна Герман-Стеців В. Януковича. Але цей образ нині трансформовано: вчора Янукович уже не був залізним, хоч і називав себе опозиціонером, але з натхненням грав “батька нації”...

— Найневдаліша роль з усіх йому накинутих! Перша — була від російських політехнологів, нинішня — від вітчизняних. І вся ця політехнологія грає на образ учорашній, радянський. Пам’ятаєте, — і в літературі, і в кіно, — “сильний чоловік”: господарник, секретар обкому, червоний директор і т. д. Це все — стереотипи вчорашньої доби, і сьогодні вони не працюють. Демократичні принципи і європейські зразки його зруйнували, тож усе те, що пропонував ідеологічно Янукович — це вчорашній день. Багато було прем’єрів у нас, колишніх керівників регіонів — Пустовойтенко, Лазаренко, Янукович. Вони, керуючи урядом, залишалися регіональними лідерами, бо не могли бути загальнонаціональними господарями, навіть “залізними”. Вони були й залишалися регіональними лідерами, тому зав’язували власний бізнес на регіональний, власні інтереси — на регіональні інтереси. З такими принципами Янукович прийшов загальнонаціональну політику, в економіку та управління. Не дивно, що він перетягував до Києва свою власну команду — від кухарки, водія

і секретаря, всю свою інфраструктуру. Це — совкові принципи, принципи лідера і його команди з провінції.

— Нині парламент розглядає бюджет 2005 року, який має вирішити проблеми, створені В. Януковичем. Адже не секрет, що тисячі голосували за надбавку до пенсії...

— Це був політичний хабар! Зловживаючи бюджетом, урядовці зруйнували його структуру. Ющенку та сформованому ним урядові дістанеться у спадок дуже багато проблем, які створив Янукович у соціальній площині. Бо це були не розрахунки, не використання зростання ВВП, який є фікцією. Бюджет це завжди реальність, — маємо те, що заробили, а якщо немає, то звідки брати? Це серйозне випробування для бюджету цього року і наступного. І саме про це вчора сказав Віктор Андрійович, — скільки недобрано, скільки недодає! Але Ющенко буде ці добавки платити, виходячи із загальнонаціональних інтересів, вибудовувати новий бюджет, долаючи синдром януковщини, яка розбалансувала економіку. На стабілізацію бюджету знадобиться з півроку, і тому цифра 11 мільярдів боргів, які зробив Янукович, є реальною, вона позначиться й на наступному бюджеті. Ющенко вчора якраз означив ці проблеми дуже чітко. Якщо приросту — 12 відсотків, а в бюджет потрапляють два відсотки, в якій “тіні” гроші працюють? Уточнення: ці десять відсотків обслуговують оті кілька сімей, що приховують свої реальні прибутки від податкової. Вивести їх із тіні, щоб кошти працювали на державу, на соціальні потреби, — це завдан-

ня Віктора Ющенка.

— Зараз багато говориться про розкол України, про сепаратистські настрої губернаторів, які зазіхнули на соборність держави...

— Моя думка ніяк не розходиться з думками, що висловлені лідером нації та багатьма політиками та політологами. Це — московський козир, схеми, розроблені їхніми політехнологами, але запізно їх задіювати в наше життя. Запізнилися на десять років, — ми прийняли Конституцію в 1996 році, отже убезпечили себе від сепаратизму і регіоналізму, від багатьох процесів, які до прийняття Основного Закону могли загрожувати Україні. Тепер у нас є всі конституційні структури, що повинні забезпечити цілісність держави, — починаючи від Президента і закінчуючи силовими структурами: СБУ, військом і т. д. Так що ця “страшилка” сьогодні віртуальна. Хто піде за Кушнарєвим? Хто хоче покласти свою голову за Януковича? Хіба що зомбі...

У нас відсутній етнічний фактор, — так би мовити, основа сепаратизму. Україна — унітарна, це записано в Конституції. Якщо йдеться про росіян, то вони розсіпані повсюди, вони не можуть претендувати на окрему територію. Ми не маємо різномісних поясів, маємо різномовні.

— Як Вам оновлення Януковича, вражає?

— Так, він з’явився з новою зачіскою, з новими інтонаціями, — такий собі пухнастий і ніжний Янукович, із хрестом та іконкою... Це все — досить недолуга робота тих політехнологів, які хотіли змінити його

го, і притлумили навіть те, що когось приваблювало у Вікторові Федоровичу: його природа і порода такого собі сильного шахтаря, який демонстрував: “Я ось такий, і нікого не боюся!”

— Схоже, що його команда почала загравати з інтелігенцією та з українцями...

— Почали розуміти, що спричинило Помаранчеву революцію. Ці фактори: соціальні, політичні й національні, які відкидалися владою, бо ми були принижені в своїй державі за доби Кучми. В Україні панували ерзаці культури; ми почували себе загумінковими, сюди сплавлявся весь непотріб із Росії. І це вилилося в протест: я — Українець, я — Громадянин, я — Європеець! Я хочу жити за чесними порядками і правилами, бути повноцінним громадянином XXI століття. Ми підвели ризику під минулим, — тепер треба формалізувати ці речі. Через вибори, через інаугурацію, через формування нового уряду. І я хотів би, щоб у нас не виникало сумнівів у тому, що так і буде. Треба відновлювати весь національний організм влади. Це така велика нервова система, що потребує абсолютно нових кровотоків, аби вона запрацювала повноцінно. Коли так буде, ми скажемо, що ми підвели остаточну ризику під пострадянським періодом, і ми починаємо жити в Україні європейській.

— Ви впевнені, що В. Ющенко переможе?

— Так, бо він здобув мандат моральної довіри від власного народу.

● Ред.

ЩИРИМ СЛОВОМ

Вперше до нашого краю у ролі державного діяча — голови правління Національного банку Віктор Андрійович завітав разом із групою українських банкірів незабаром після вступу на цю високу посаду в січні 1993 року. Йому тоді було лише 40 років, але виваженість характеру, професіоналізм, неординарні аналітичні здібності, висока культура стали визначальними в рішенні Верховної Ради щодо призначення Ющенка. Звісно, не оминув тоді Віктор Андрійович і Тарасової гори, із щирим зацікавленням оглянувши пам’ятки заповідника.

Усі ми ще добре пам’ятаємо, який це був економічно складний час. Навіть пенсіонери і студенти ставали “мільйонерами”, а викликані гіперінфляцією соціально-економічні проблеми лізли з усіх щілин і здавалося, що їм не буде кінця. Музею Шевченка, що також потерпав від безгрошів’я та бідності, за участі Ющенка тоді було виділено мільярд купоно-карбованців на поповнення музейної експозиції — придбання картин всесвітньо відомого художника Івана Марчука, якими щойно ілюстровано новий “Кобзар” Тараса Шевченка. Саме на цій книзі він і залишив свій автограф: “З надією і новими сподіваннями на відродження Шевченкової святині. В. Ющенко”, маючи на увазі відродження не лише меморіалу поета, а й найбільшої Шевченкової святині — України.

У травні 1999 року, під час Міжнародного літературно-мистецького свята “В сім’ї вольний, новий...”, що тоді проходило на Черкащині, численні кавіви й гості з усіх регіонів України та зарубіжжя приязно і щиро вітали Віктора Ющенка, як народно-го улюбленця та батька нової української гривні, лідера, який стрімко зростає на очах сучасників і вигідно вирізнявся від тодішніх керманців України ще комуністичного розливу.

Канів постійно кликав до себе Віктора Ющенка, вавив як українця і патріота, людину, яка не мислить

КАНІВ КАЖЕ «ТАК!»

свого життя без відвідин храму. Тож 21 травня 2000 року, вже будучи керівником уряду, він привів на прощу до Тараса Шевченка своїх дітей — старшу доньку, сина та крихітку онуку, який тільки-но виповнилося три місяці.

Це був приватний візит родини Ющенків до Тараса Шевченка. Численні гості радо зустріли Віктора Андрійовича, приязно спілкувалися, щирісередно увінчали своїми піснями. Того ж дня він взяв участь в освяченні каменя під майбутній пам’ятник Іванові Підкові, який віддав життя за християнські ідеали та свободу України і похований у Каневі. Цей пам’ятник запорозькому гетьману роботи львівського скульптора Петра Кулика, виготовлений на Житомирщині й установлений на березі Дніпра, символізує єдність української нації у просторі й часі.

Під час цього візиту на межі тисячоліть було піднято питання про державну програму комплексного розвитку Канева та ґрунтовну реконструкцію музею Тараса Шевченка — гідних Великого Кобзаря і нашої нації у XXI столітті. Зазвичай обіцянки високих чиновників про перетворення Канева у всеукраїнську Мекку далеко не завжди матеріалізувалися, а залишалися часто пустими словами. Але цього разу слово стало ділом. І вже через короткий проміжок часу Прем’єр-міністр дав розпорядження розпочати підготовку реконструкції заповідника в комплексі з іншими об’єктами міста, проведення ремонту доріг та інженерних комунікацій, реставрації пам’яток, завершення будівництва Будинку культури, забезпечення спеціалістів квартирами.

Із цієї зустрічі й почалася копітка робота з розробки документації, залучення бюджетних коштів до державної програми, якою опікується

У Каневі, 22 травня 2004 року

особисто Прем’єр. Для канівців — це десятки додаткових робочих місць, сотні тисяч гривень відрахувань до бюджету. А в перспективі (при значному збільшенні потоку туристів до оновленого музейного комплексу) — значний ріст прибутків від торгівлі, транспортного обслуговування численних гостей міста, розвиток соціальної інфраструктури регіону.

Із Віктором Ющенком, державником нової генерації, пов’язана й унікальна подія — проведення в Каневі історичного засідання уряду “Зерно України 2001—2002”.

Перед початком роботи міністри, керівники відомств із негладкою цікавістю слухали екскурсовода, прагнули пізнати історію життя і творчості Пророка нації, усвідомити історичний шлях українського народу, відчувати свою причетність до продовження поступу України. Це так налаштував свою команду Віктор

Андрійович. Прийнята цього дня програма забезпечення урожаю 2001 року в об’ємі 38 млн. тонн, ще не бувало в незалежній Україні, в якій не вірили майже всі — окрім Віктора Ющенка та його однодумців, дала могутній поштовх сільськогосподарському виробництву, адже було вирішено вчасно і в повному обсязі надати кредити на закупівлю сортового зерна, хімічних засобів захисту рослин, палива та техніки для належної обробки землі. Здавалося б — який це має стосунок до Шевченка і Тарасової гори? Але Віктор Ющенко розумів, що відродження нації можливе лише за умови наявності національної ідеї, а економічні здобутки завжди пов’язані з духовним ростом. Так було в Німеччині, в Японії, у Польщі, у наших сусідів із країн Балтії.

І вже наступного року ця копітка планова і професійна робота дала результат — урожай у 39,7 млн. тонн, що

зумовило зниження цін на хліб до 1 грн. і ріст тваринництва та, відповідно, падіння цін — на сало до 3—4 грн. і м’ясо до 10 грн. Усі переконалися, що з українськими чорноземами можна жити не впроголодь, а заможного й стабільно, якщо постійно і фактично дбати про землю і людей.

Але цього разу засіяли одні, а урожай випало збирати іншим. У квітні 2001 року президентська більшість і комуністи відправили уряд Ющенка у вимушену відставку. Тоді він сказав наостанок: “Я і мої колеги покидаємо Кабінет Міністрів через парадний вхід, і ми ще повернемося. Уряд іде, залишивши по собі добрі справи і давши новий поштовх розвитку економіки”.

Наш край зустрівся з Віктором Ющенком наступного разу вже в червні 2002 року, під час другого туру виборів до Верховної Ради. Нинішнього року, 22 травня Віктор Андрійович знову приїхав до Канева з дружиною Катериною і трьома їхніми дітками. Меншому з Ющенків — Тарасові — виповнилося тоді лише 3 місяці. Відвідини Тарасової Гори для Віктора Ющенка стали життєвим орієнтиром, що визначає сенс служіння своєму народу.

Усім серцем Канівщина сприйняла програму Віктора Ющенка, віддавши йому 74 % своїх голосів, — майже однотайно, як ще ніколи ні за кого не голосувало. А під час Помаранчевої революції сотні людей із Канівщини — молодь і люди старшого віку, — жертвуючи своїм вільним часом, добробутом, ризикуючи здоров’ям, були всі ці 17 днів на Майдані Незалежності у Києві, виборюючи своє право на вільний вибір незалежності від політичних, релігійних поглядів. І снігового дня 24 листопада численні канівці, що зібралися на мітинг протесту проти фальсифікації виборів, віднесли до могили Тараса Шевченка кошик квітів із помаранчевою стрічкою “Ющенко — Так!” та помілилися на могилу Батька нації за Україну і її Президента.

● Ігор ЛІХОВИЙ

Останнє твердження — не перебільшення, бо ще на початку своєї перекладацької діяльності (6 квітня 1959 р.) М. Лукаш підписав звернення до Верховної Ради УРСР із вимогою запровадити українську мову в усіх сферах життя нашого народу. Разом із ним три сторінки обґрунтованих вимог підписали А. М. Голуб — доктор хімічних наук, завідувач кафедри Київського університету, та письменник В. Ф. Лобко. Кількома роками раніше М. Лукаш написав розлогу рецензію на перший том “Українсько-російського словника” (1953) — головної праці академічного Інституту мовознавства. Поряд із багатьма серйозними зауваженнями рецензент вказав і на численні випадки русифікації, що легко простежувалася у цьому словнику, наводячи приклади українських слів, однозвучних із російськими, що уніфікували ще й свої значення, втративши попередні українські. А через два роки, виступаючи в Києві на республіканській нараді перекладачів, М. Лукаш підняв питання єдиної української літературної мови та якості художніх перекладів, пов’язаної з цим.

Микола Лукаш глибоко усвідомлював роль і місце української мови в загальнослов’янському та світовому контексті, відчував її величезний потенціал і був переконаний, що в ній — велике майбутнє. Саме українська мова стала центром тяжіння усіх його перекладів, кінцевою метою яких було довести, що нею можна передати абсолютно все: найтонші особливості будь-якого стилю, манери, епохи. За умов, коли українську мову офіційно зараховували до безперспективних, обмежували “домашнім ужитком”, М. Лукаш намагався довести, що вона — самодостатня, у ній є необхідні резерви й потенціал, як у будь-якій іншій національній мові. Щоправда, не все знаходиться на поверхні, треба вміти відшукати свої пракорені, у яких закладено генетичний код нації. М. О. Новикова, коментуючи думку М. Лукаша, яскраво зображує їх у вигляді “тонких шарів”: “У кожній національній літературі, в кожній національній мові є все. Все, що накопичили, опрацювали, відшліфували й чим законно пишуться інші, найвишуканіші й найблагополучніші національні письменства. Тільки в літературах із “гіркою долею” (мовлячи по-дантівському й по-шевченківському), з окраденою та обкраденою національною історією це “все” присутнє у вигляді “тонких шарів”.

Чим гіркіша доля, тим тонкіші шари. Наче кільця в дерев — у роки нестачі й негоди.

Але слід пам’ятати (й Лукашів голос це наголошував) не так про те, що шари тонкі, як про те, що вони — є. Є приховані поклади всіх “великих стилів” ... великої

європейської літератури”.

У своїх перекладах М. Лукаш демонстрував ці “тонкі шари” української мови, всі її потенційні можливості, досягнувши вільного, невимушеного, органічного звучання. Мова перекладів М. Лукаша — феномен, вартий окремого дослідження, — яскраво вирізнялася своєю природністю, соковитістю, відсутністю усякої штучності на фоні тієї ситуації, яку описав він сам: “Наші письменники, у тому числі й перекладачі, деколи пишуть так, що просто дивуєшся: слова

допомогою контекстуальних синонімів, авторських новотворів, розмовно-просторічних форм, приміром: **таємниця** — *тайна, тайна, тайність, таємнощі, тайнощі; сумний* — *невеселий, сумовитий, тихосумний, осмуглий, скорботний, печальний, печаловитий, хмурний, жалібний, журботний, жалісливий, журний, відчайний, тужливий, тужний, тужавий; походеньки* — *поїзденки; вигадки* — *вимрійки; захмарювати* — *затемрювати; навскач* — *навстриб*. М. Лукаш створив чимало влучних

розпродуєнь, кажіть, чого ви найхотішете, а ми преготові єсьмо вас якнайслугіше розпропотішити”. Перекладач експериментував і з фразеологізмами, прислів’ями, приказками, трансформуючи їх чи створюючи власні на основі активних моделей: *Хто мовчить, той двох пересанчить; Що камінь, а все глеку амінь; Воно, звісно, дурна баба дурне радить, та хто не слуха, тому вадить*”.

Своїми перекладами М. Лукаш довів, що мертвої,

М. Лукаш наголошував, що “нам треба гребти лопатою мовні скарби, надбані нашими попередниками, пускати їх в обіг, переводити з пасиву в актив”. Ілюструючи цю думку, перекладач звертав увагу на багатство мови М. П. Старицького: “От я читаю роман “Перед бурею” Михайла Старицького, написаний російською мовою, але скільки тут українськомовного матеріалу — лексичного добра, фразеологічних знахідок, ідіом! На це ніхто з дослідників не звертає уваги”. У цьому ж ін-

тематику думана вся по-нашому, і там цілі поклади маловивченої лексики та фразеології. ...Від Старицького — **перекидний міст** (зам. “звідний”, що теж, звичайно, вірно), і вже зовсім розкішне, зам. модерного “енергійно працювати веслами” або народного та досить зужитого “налягти на весла” — “гребці рвали хвилі з усіх сил”. От як обкрадає класик класиків! Справді, перекладач М. Лукаша багатоголосо перегукується з українською літературою. Так, *Терпелиха* із “Дон Кіхота” асоціюється у нас з “Наталкою Полтавкою” І. П. Котляревського, *козир-дівка* — із повістю Г. Ф. Квітки-Основ’яненка, у реченнях “...люди все веселі, шутковиті, вигадливі і на все зле проворні” та “...приятель наш ізнову тягу дасть” відгукується “Енеїда” І. П. Котляревського. Слова Т. Г. Шевченка відлунують у “Фаусті”: “Простеляться лани широкополі”. Отож, справедливими видаються слова А. О. Перепаді про те, що “Лукаш вернув мові смак, аромат, первородство, повнокровність, самоцінність і самодостатність, красу і велич, словом, зреформував її, зреформував завдяки наближенню до лексики й синтаксису народної творчості, несподіваному перекуку чужого з найпитомішим своїм, завдяки такому феномену, коли перекладна фраза озивається рядком Кобзаря, Котляревського, народної пісні чи думи”. І. Мойсеїв пояснює цю унікальну особливість Лукашевої творчості ефектом “збільшувального скла”, духовним резонансом, коли ті риси оригіналу, що відповідають резонують близькому досвіду українському, просто мимоволі знаходять найточніші, найвиразніші, найяскравіші відповідники в мові перекладу.

М. Лукаш добре розумів функціональне призначення художнього перекладу у “дефектних” культурах. Збереження, відродження та збагачення української мови засобами перекладу було серед найважливіших стратегічних завдань Майстра. Таке розуміння перекладу та його значення було у М. Лукаша ще задовго до його активної перекладацької діяльності, про що свідчить такий запис із довоєнного архіву майбутнього перекладача: “Цели перевода (как у арзамасцев) — ведут не столько к передаче подлинника, сколько к обогащению языка, на который делается перевод” (Литературное наследие, № 31—32, стр. 111)”. Цей постулат став визначальним для усієї подальшої творчості М. Лукаша.

Микола Лукаш жив Україною і жив для України. Без України, поза Україною себе не мислив і не уявляв. Як не уявляв України без української мови, яка була сенсом його життя, а стала його безсмертям.

ПЛЕКАВ ВІН СЛОВО, НАЧЕ САД

(до 85-річчя з дня народження Миколи Лукаша)

19 грудня, у день Святого Миколая, вся українська культурна громада вшановує пам’ять геніального перекладача Миколи Лукаша. Говорити про роль М. Лукаша та його внесок до української культури непросто. Як казав Євген Сверстюк, “Микола Лукаш — це постать, про яку не можна говорити в порядку переліку зробленого. Він більший — він із тих носіїв народної пам’яті, на яких тримається традиція... Ефективність життя таких людей не вимірюється готовою продукцією. Вони мають великий ферментуючий вплив на життя і на своє оточення”, і, без сумніву, на майбутнє. І цілком зрозуміло, що з плином часу присутність М. Лукаша в українській культурі лише зростає. І справді, чим більше час відділяє нас від нього, тим чіткіше й багатогранніше проступає його образ: як перекладача, оригінального поета, високоосвіченого літературознавця, лексикографа. Та, насамперед, М. Лукаш був закоханим у рідне слово, був глибоким знавцем української мови, її оборонцем.

віджилої лексики нема, а є жива, повнокровна, барвіста мова — у кожному слові якої — чи то діалек-

начебто українські, а самої мови української — нема” і, перефразовуючи слова А. Малишка, додавав:

Лишилась мова словникова, А української нема!

Результатом цих міркувань стали переклади, у яких відчувається незмірна любов і повага до зневаженої упродовж тривалого часу української мови, прагнення відродити її первісну красу, показати її могутність і глибинність. Мобілізуючи найширші пласти української лексики та фразеології, М. Лукаш продемонстрував потенційні можливості української мови, її високу дериваційну спроможність, органічну здатність до словотворення, багатоті синонімії. Остання — чи не найунікальніша риса перекладацького стилю М. Лукаша, у творчості якого традиційно існуючі синонімічні ряди істотно розширено за

новотворів-оказіоналізмів: *ослобаран, мотомехофіціанти, Грошозавр, патроклознавець, рогороб, жлуктанина, лопанина*. Перекладач творчо розвинув традиції новотвору своїх попередників, зокрема П. Тичини. Пор.: *Розпрозорились озера!* (Тичина) — В дзеркалі очей твоїх — / лазурно розпрозорених озір (Лукаш); “... в кого пісня сонцебризна / і правдивий сміх” (Тичина) — Звідки п’ю я щастя / сонцебризне (Лукаш). Використовуючи активні словотворчі моделі української мови для власних новотворів, М. Лукаш часто досягав значних стилістичних ефектів: “... чи нема в сьому гроні, гурті й громаді *найпрепенорочнішого* і *найпреламачішого* рицаря Дон Кіхота і його *найпреджурішого* Панси? — *Найпрепансіший* тутечки, — вихопився поперед усіх Санчо, — і *Найпрекіхотіший* теж; отож, *найпрегореславніша*

тньому, чи розмовному, архаїзмові чи просторіччю — заховано генетичний код нації. Тому й вважав своїм обов’язком берегти кожне слово як невід’ємний елемент мовної системи, звертатися до найглибших коренів української мови, піднімати на поверхню і вертати з небуття втрачені вже скарби. М. Лукаш не випадково звертався до творчості українських письменників XIX — поч. XX сторіччя як до багатого джерела лексичних та синтаксичних резервів української мови. Адже, за словами Л. Т. Масенко, “до 30-их років XX століття глибинні шари української мови лишилися здоровими, не ушкодженими, а відтак могли виконувати свою роль постійного життєдайного джерела для відновлення верхнього, культурного, кодифікованого варіанта національної мови”. У своєму інтерв’ю з А. О. Перепадією

терв’ю М. Лукаш вказав на необхідність видання перекладів Пантелеймона Куліша: “Це такий знавець мови, як рідко хто був”. Подібну думку висловив М. Лукаш у своєму листі до Г. Кочура від 5.03.1966 р.: “Дуже мені допомагає гарячий Панько — ніхто все-таки краще за нього нашої мови не знав!” Тут же перекладач поділився секретами перекладацької майстерності, в основі якої лежить якнайширше залучення мовних скарбів наших попередників — класиків української літератури: “Коли перекладав вставну новелу “Повість невольника”, я взяв із Кулішевого “Байди” не тільки деякі турецькі реалії (*капудан-баша* зам. командуючий флотом, *замковий ага* — комендант фортеці, *райз* капітан (в ісп. транскрипції *argáez*) тощо), а й цілі отакі вирази — “звелів їм братись поуз саму скелю”, “від берега щодальше одвертаймо”, “Геруйте деме-нами до лиману” тощо. Старицький теж у великій пригоді став: його велика російська проза на укр.[аїнську]

● **Валентина САВЧИН**

**Кажуть, що діти неслухняні.
А я знаю, що це не так.**
Януш КОРЧАК

Про вчинок Корчака, оцінюваний за найвищими зразками людської гідності, Сухомлинський довідався після війни. *“Життя Януша Корчака, — напише він пізніше у книжці “Серце віддаю дітям”, — його подвиг дивовижної моральної сили й чистоти став для мене натхненням. Я зрозумів: щоб стати справжнім вихователем дітей, необхідно віддати їм своє серце”*. І вже наприкінці свого недовгого життя Василь Олександрович напише: *“Скільки я житиму, стільки перевірятим у своїй школі правдивість істини, в яку щирою серцем вірю: людину можна виховати лише добром”*.

Погортаймо його книжки, прочитаємо листи.

“Як добре з малюками — шестилітніми. Нещодавно трапилася така подія. Сидимо в класі. За вікном дощ. Діти малюють дощ. “А Дмитриків батько у в’язниці?”, — раптом пролунало в класі. Мене ніби хто холодною водою облив. Ці слова сказав Павлик. Він — сусід Дмитрика і не зміг зберегти в таємниці таку новину.

“Він у в’язниці сидітиме запертий на замок, ось так”, — продовжував Павлик. Дмитрик зблід. Олівці, якими він малював дощ, дрижали в його руках. Він підняв очі й благально подивився на мене, а потім нахилив голівку.

— Нічого дивного тут немає, — сказав я дітям. — Дмитриків тато склить вікна. Пригадуєте, він і в школі склив. У в’язниці багато вибитих шибок. Дмитриків батько поїхав туди їх склити. Не така вже й швидко ця робота. Треба і засклити, і замазати.

В очах у Дмитрика засвітилися вогники вдячності. Цю мить він запам’ятає...

“А що таке в’язниці?”, “А хто побив скло у в’язниці”, — посипалися запитання. Але на них відповісти було вже легше”.

У Сухомлинського домінує педагогіка успіху, возвеличення дитини.

Якось у фольклорі я набрала на слово **виховувати**. Але не воно мене зупинило, а тлумачення. Виховати — заховати — приховати — сховати від зла.

Геніальне тлумачення — сховати дитину від зла. Вести дорогою добра. Це вмів робити Василь Олександрович навіть у незатишні, сатанинські часи. Недаремно ж

визнали: Василь Сухомлинський — найвеличніша постать педагога-гуманіста XX ст. Він за неповні 52 роки встиг вихлюпнути у цей незатишний світ море любові до дітей та молоді: *“Кожного ранку чекаю дітей. З ними моє щастя. Кожен день, кожну годину я пробуджую в дітях людяність — найтоншу здатність відчувати поруч із собою складні поруки*

тури. Тож не дивно, що йому боліло все українське. І коли тиск на рідну мову час від часу ставав нестерпним, він напише в центральну пресу: *“Дві рідні мови — це так само безглуздо, якби ми намагалися уявити, що одну дитину народили дві матері. У дитини є одна мати. Рідна. До смерті. До останнього подиху”*. Він був уже вільним, позбався

небом.

✓ Причиною дитячої бездоглядності і правопорушень є ... низька педагогічна культура сімейно-шкільного виховання. Розумові здібності мають матеріальну основу — мозок, який починає формуватись у лоні матері. Є страшний ворог дитинства, особливо розумового

ПЕДАГОГІКА, ЯКА ЛІКУЄ

На формування світогляду Василя Сухомлинського винятковий вплив мав Януш Корчак — видатний польський педагог і лікар. Із його працею “Як любити дитину” Василь Олександрович ознайомився ще до війни, прочитавши її в оригіналі польською мовою. Януш Корчак очолював довгий час Будинки сиріт для єврейських дітей у Варшаві. Загинув в одному з гітлерівських таборів у серпні 1942 року разом із вихованцями. Своє життя він міг урятувати (йому організовували втечу). Але не зрадив тих, хто вірив йому безмежно. Двісті дітей сирітського будинку разом із 64-річним Корчаком були відправлені в газові камери (ймовірно, Тремблінця). Очевидці розповідають, що педагог ішов попереду, тримаючи за руки найменших вихованців — дівчинку й хлопчика. Дітям сказав: “Ідемо в село збирати урожай”.

Зі своїми вихованцями

чужого серця, чужої душі... І ніхто не примусить мене відмовитись від істини: головним предметом у радянській школі має бути людина-знавство”. В іншому місці: *“33 роки роботи в школі переконали мене: абсолютно нормальноє виховання — це виховання без покарань, без окриків, без погроз. Хочу зробити застереження: не просто виховання без покарань, а виховання без потреби в покаранні”*.

Усе звідав у своєму недовгому житті (1918—1970 рр.) видатний педагог. У його житті була Голгота (погрожували не друкувати), за рік-півтора до смерті був і п’єдестал (член-кореспондент Академії педагогічних наук СРСР, герой соціалістичної праці, заслужений учитель України). Він ніби відчував тиск відведеного йому часу, поспішав, тому й “домовився з долею”. І здається, встиг зробити все, заповідане йому. А через нього — нам. Написав 48 книжок, 1500 казок, оповідань, притч, сотні наукових статей.

Народився Василь Олександрович на Кіровоградщині в сім’ї селянина. Дітей було четверо: троє братів і одна сестра. Усі стали вчителями української мови й літера-

рабства.

Останні 22 роки Василь Олександрович очолював Павлицьку середню школу, що на Кіровоградщині.

* * *

Прислухаймося хоча б до деяких його тверджень, правдивість яких сотні разів була перевірена на практиці:

✓ **Оцінка не має бути порядком страху й покарання. Оцінка — це ідол, а чи варто виражати успіх учнів цифрами?**

✓ **Школа має усміхатися дитині постійно. Усмішка поліпшує наше життя. Усмішка вчителя — то його серце.**

✓ **Якщо учень вважає, що цей учитель недобрий, то так воно і є.**

✓ **Педагогічна культура батьків ще досить низька. У нас не любов батьків до дитини, а любов-відкуп — цукерки, обнова, поїздка...**

✓ **Я прагнув, щоб перш ніж розгорнути книжку, прочитати по складах перше слово діти прочитали сторінки найкраснішої у світі книги — книги природи. Так у нашій школі з’явилися класи під блакитним**

розвитку — алкоголізм батьків. Та щоб народити неповноцінну дитину, не обов’язково бути алкоголіком. Досить батькові чи матері бути в стані сильного сп’яніння під час зачаття... І ніяке лікування тут не допоможе. А копійку виховну роботу з такими може проводити, чесно кажучи, лише один зі ста педагогів.

✓ **Багато батьків зовсім не знає, як правильно виховувати, формувати характер, звички, погляди юних. Саме в ранньому дитинстві людина має пройти велику школу тонких, сердечних стосунків. Ці стосунки — найголовніше моральне надбання сім’ї. А перші уроки мислення учня мають бути не в класі, не перед класною дошкою, а серед природи.**

Батьки! Ідіть разом із дітьми в поле, в ліс, на берег ставка... Слухайте музику природи, сонячного літнього дня, вечірньої зорі, липневої ночі, печального листопада. Це сприяє вашому оздоровленню і здоров’ю вашої дитини.

✓ **Можна ще нерідко почути: для того, щоб назавжди позбу-**

тися правопорушень, мають бути жорстокішими покарання. Неправильно це! Правопорушень не буде, якщо в дитинстві, отрочстві, в юні роки не буде покарань. Точніше: якщо пропаде навіть потреба в покаранні. Любо до людей виховується тільки любов’ю.

Говорить Ольга Сухомлинська, донька великого учителя-гуманіста, доктор педагогічних наук, академік АПН України:

“Василь Олександрович, усупереч існуючим у колишньому Союзі твердженням, заявляв: “Формується масоподібна людина, готова бездумно йти за тими, хто голосно вигукє лозунги”. Відстоював автономність кожного малюка, кожного підлітка. Дискутував з Антоном Макаренком: “В особистий світ дитини ніхто не має права втручатись. Тим більше колектив. На першому плані не “Ми”, а “Я”.

Можливо, він першим заговорив про ненасильницьку педагогіку, приховану педагогіку, педагогіку, яка лікує.

Спершу батько діяв за суворими законами авторитарної педагогіки. Вірив у комуністичні ідеали. На початку 50-их розчарувався. А потім узагалі відмежувався від офіційної педагогіки й писав твори, які різко суперечили їй. Пропонував свою систему виховання.

Що йому боліло? Страждав від того, що не тільки література “більшовизується”, а все життя, починаючи від дитячого садка і...

Страждав, що в країні дві моралі, і ними пройняте все життя громадян, що розходиться слово і діло.

Батько мав відвагу зробити замах на усталене в радянській педагогіці, і не тільки в педагогіці. Основне ж у його житті — він займався гуманізацією дитини в суворих реаліях соціалізму. Нерідко наперекір офіційній науці. “Яка б не була обстановка в країні, дитину маєш любити. Дошкільнята й діти початкової школи — заручники дорослих, які що хочуть, те й роблять з ними. Насилля вдома, насилля в школі”.

* * *

Сьогодні Сухомлинського розшматували на гасла, крилаті вислови. Вони глибокі та ємні. І річ ця потрібна. Але не хочеться й думати, що для когось цим і закінчиться його знайомство з великим гуманістом. Василь Сухомлинський — це педагогіка і сьогодення, і майбутнього.

● **Таїсія МОСТОВА**

ІЗ ДАВНІХ Джерел

Українська народна педагогіка, породжена ще в античній Україні, своїм корінням сягає в сиву давнину, в життя і побут, звичаї та віру українських племен ще до заснування Київської держави, які, за словами літописця, “мали кожне свої звичаї, закони і науку батьків своїх і свої норми кожне” (М. Грушевський).

Найдавніші племена (кіммерійці, скіфи, сармати, древляни, дреговичі, поляни, діверці, словени, тиверці, уличі, білі хорвати та інші) мали зародки народної педагогіки, бо вже існували первісні групові школи, а в останню стадію життя скіфів і сарматів навіть виникли гімнасії (гімназії).

Перехід від зовнішнього регулювання поведінки людини (через формально-показові дії) до внутрішнього (на основі відповідних моральних принципів) сприяв піднесенню народної педагогіки на вищий щабель її розвитку. Адже в центрі виховної практики вже в античні часи стає проблема формування духовних якостей особистості.

Сформувати моральні риси людини, які б регулювали її вчинки, нелегко. Одна

ВИХОВНА ПРАКТИКА НАРОДУ

річ, додержуючись споконвічного звичаю, порівну ділити їжу між членами роду, а інша — систематично застосовувати засоби впливу на особу, щоб виробити в неї звичку віддавати кращу їжу хворому чи малому. Система виховних дій народної педагогіки на кожному з етапів її розвитку стає дедалі стрункішою, багатшою, дівішою.

Серед загальноновизначених у всі часи благ першим і найціннішим є здоров’я і життя людини. Спільними для всіх умовами буття були й залишаються продовження роду й ті соціальні явища, які слугують цьому: шлюб, сім’я, народження та виховання дітей, забезпечення морального захисту людини на ґрунті гуманності й справедливості.

Українська народна педагогіка дає рекомендації щодо вибору подружжя, допологового виховання та особливостей виховання малечі в перші три роки життя, коли необхідно “включити” до життєдіяльності дитини близько 3000 закономірних природою повідомлень про людину та всесвіт, про землю й батьків тощо.

ЗАПОВІДІ БОЖІ — ЯК ЕТИЧНА НОРМА

Великий вплив на масову практику виховання дітей та молоді в Україні мало прийняття християнства в 988 році. У зв’язку з цим живильними джерелами для української народної педагогіки стали не тільки власні виховні винаходи, але й християнське вчення, а з ним — і багатющий досвід духовно-морального виховання народів Близького Сходу й Середземномор’я. Упродовж багатьох віків наш народ свої педагогічні ідеали виражав мовою релігії.

Вплив на свідомість і регулювання поведінки мають релігійні доктрини про “всевидюче Боже око”, “гармонію душі й тіла”, “страшний суд”, “обіцянку нагороду раєм за добродіє життя на землі” й “покарання за допущені гріхи, вчинене зло”. Яскраве зовнішнє і внутрішнє оформлення храмів і церков, урочистість служб Божих, містика сповіді, молитов, величність церковного співу, заповіді Божі, неординарність релігійних свят, обрядів і символів сильно впливають на психіку людини, особливо в дитячому віці.

Історія української народної педагогіки складається з цілої сувор’язі щасливих і нещасливих, героїчних і трагічних сторінок.

У 40-их роках XII ст. Київська Україна-Русь внаслідок татаро-монгольської навали й князівських міжусобиць припинила існування.

Українська державність знайшла своє продовження ще на 200 років у Галицько-Волинській державі. Життя, переповнене великим напруженням, визисками й небезпеками, мобілізувало педагогіку на виховання дітей на власну долю й долю народу, витривалості та відваги, прагнення до переборення труднощів, виявлення любові до рідної землі, героїчної історії своїх предків.

Національно-визвольна боротьба народу України проти татаро-турецьких і польських загарбників у добу козацьку (XV—XVII ст.) внесла новий імпульс у розвиток української народної педагогіки, піднявши її до вершини вияву педагогіки козацької, головним виховним ідеалом якої став козак як втілення

чеснот справжнього українця, мужнього лицаря-визволителя, безстрашного оборонця рідної землі, безкорисливого захисника всіх скривджених і знедолених.

XX століття увійшло в історію України віхою воєн, насилля, лихоліття. Українська державність, вперше за довгі століття утверджена на всіх землях у 1918 році, знову була зруйнована. У зв’язку з цим українська народна педагогіка опинилась у дуже скрутному становищі.

СУЧАСНІСТЬ: ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ

Проголошення державного суверенітету України відкрило широкий простір для відродження й розвитку української народної педагогіки. На цю тему було проведено ряд всеукраїнських науково-практичних конференцій. Велике значення має заснування кафедр українознавства у ВНЗ, відкриття й робота Інституту українознавства (директор П. Кононенко), функціонування лабораторій з української етнопедагогіки в Науководослідному інституті педагогі-

ки, Українському педагогічному університеті ім. В. Стефаника, Чернівецькому університеті ім. Ю. Федьковича, Львівському університеті ім. І. Франка, Дрогобицькому інституті ім. І. Франка, Луганському, Уманському, Миколаївському, Криворізькому університетах та інших ВНЗ, а також створення Ю. Руденком, В. Струманським, Є. Сяваком, Д. Федоренком вузівських програм з української етнопедагогіки.

Актуалізує українську етнопедагогіку педагогічна преса: журнали “Дошкільне виховання”, “Початкова школа”, “Рідна школа”, “Дивослово”, тижневик “Освіта”. Великої популярності набули такі українознавчі часописи як “Берегиня” (редактор-засновник В. Скуратівський), “Народознавство” (М. Дмитренко), “Жива вода” (Д. Черниченко), “Заграва” (Н. Колісник).

Плідно діє Науково-методичний центр “Українська етнопедагогіка та народознавство” АПН України та Прикарпатського університету ім. В. Стефаника (директор центру Р. Скульський).

● **Дмитро ФЕДОРЕНКО, Ольга ФЕДОРЕНКО, м. Кривий Ріг**

СЕРЕД ЛЮДЕЙ ЖИТТЯ ВНИЗ

Із моїм колишнім товаришем по технікуму ми випадково зустрілися у поїзді. Часу з Полтави до Києва було вдосталь для тривалої бесіди, але вже з перших його слів я побачив перед собою (як мені подумалося тоді) втрачену людину.

Шість років тому Стас в один день втратив обох батьків, які загинули в автокатастрофі. На пенсію, яку він отримував, навчаючись у технікумі, не дуже розживешся, особливо коли в перший тиждень після її отримання роз'їжджати на таксі, а потім шукати можливості хоча б якось прохарчуватися. Йому, звичайно, допомагали, хто як міг, але відомо, як воно буває, коли молоде-зелене залишається на свій розсуд...

І ось він сидить поруч, зовні анітрохи не змінившись за останні роки. З розповіді Стаса я зрозумів, що він працював вантажником, потім охоронцем і ще незрозуміло ким і де.

На моє запитання, чому він їде до Києва, Стас одразу знизив голос і з якимось змішаним виразом страху, гордості й зловтіхи на обличчі почав розповідати, мало не через кожні два-три слова вставляючи нецензурні слова, що перетворюють лексику в брудний потік вульгарного злослів'я. Отож, якщо "відфільтрувати", то з його розповіді стало зрозуміло таке:

"Нам наказали поставити намети в парку навпроти Кабміну. Стоймо та мерзнемо із символікою Януковича. Раптом бачимо: знизу, від Європейської площі, рухаються по Грушевського тисячі прихильників Ющенка. Що робити? "Усе, нам кінець!" — вигукнув хтось із наших.

А вони підійшли такі веселі та задоволені, неначе шойно з сауни, почали з нами так по-доброму розмовляти, до чого ми зовсім не звикли. Пропонували й запрошували йти разом із ними, подарували нам цілий ящик апельсинів, що ми їх потім з'їли всім автобусом!"

Я розповів Стасу, що бачив по "5-му каналу" сюжети про людей, які приїхали з Донбасу до Києва на підтримку Януковича. Мене тоді вразило, що всі вони чимось схожі один на одного й абсолютно не розуміють ані того, що відбувається в Україні, ані як і для чого їх використовують.

Можна собі уявити повний автобус, "набитий" такими, як Стас, а позаду рухаються до Києва ще десятки подібних автобусів, де сидять вуличні хлопці, котрі не вміють спілкуватися нормальною мовою, а певні лише одного: хто платить гроші, той — їхній господар і має право вимагати від них слухняного виконання його розпоряджень.

Прикро, що в такий спосіб, демонструючи на щільний світ не найкращий прошарок нашого суспільства, ображають увесь Донбас. У багатьох там мешкають родичі та знайомі. У результаті такої "реклами" ставлення до мешканців східних областей України не стало кращим.

У київській маршрутці якийсь хлопець, розмовляючи по мобільнику, зневажливо кинув: "Та що ти від нього хочеш, він же з Донецька..."

Специфічний прошарок населення, до якого належить Стас, живе вниз. Нерідко по підвалах або на горіщах. Заради кількох гривень готові піти на вчинки, про які потім, можливо, шкодуватимуть. Для них усе одно: чи тимчасово працювати підсобним на будівельному майданчику, чи продавати піратські диски, чи стояти під блакитними кольорами на площі.

Я дивився у вічі Стаса та бачив у них порожню вітрину магазину, в якому вже давно ніхто не робив ремонту, а господар із радістю віддасть його в оренду...

Ніколи не пізно починати творити майбутнє. Але не з тим кандидатом у президенти, який виявляє манери зеківського пахана та використовує обдурених напівграмотних хлопців для брехливої пропаганди.

● **Дмитро ЧУРИЛОВ**

Давно до Вас не писав, бо маю проблеми з очима. Окуліст сказала, що маю якийсь астигматизм. Навіть заборонила читати й писати впродовж трьох тижнів. Я спочатку, дурненький, зрадив. Та потім пожалкував. Я уявив собі, що відчував Тарас Григорович Шевченко, коли йому заборонили писати й малювати. Я з мамою ходив голосувати. Ми з нею голосували правильно.

Мені мама передплатила "Велику дитячу газету". Цікава газета, та я сумую за "Зіркою".

Позаяк я люблю читати й цікавлюся новинками, то в обласній дитячій бібліотеці натрапив на дитячий журнал "Мульти Бульти". На перший погляд, це яскравий журнал із красивими обкладинками. Та коли почав читати, — це жах!

Я помалу починаю розуміти, що гроші роблять усе. От "Зірка" не має грошей, тому й не виходить. Хоча там таких помилок не зустрічав. А в "Мульти Бульти" — будь ласка. Я в мами на роботі зробив ксерокопію й відіслав Ніні Жижері та Ярині Скуратівській на передачу "Чорним по білому" — "Контрольна з української". Натомість мені мають надіслати книгу про Вінні Пуха видавництва А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.

Часом я полюблюю пожартувати з мамою. Оце сказав їй, що піду тими стежками-дорогами, де ходив Довбуш і пошукаю ті дороговці. От якби я їх знайшов насправді! Я б виплатив борги за "Зірку", зробив би мамі подарунок.

ПЛЮРАЛІЗМ

У чудовий і дивовижно багатообіцяючий час живемо. Будь-хто будь-кому будь-що може пообіцяти; будь-хто будь-кому в ті обіцянки може повірити. І часом навіть декому може здатися, що будь-хто через будь-що не ризикує потім за ті обіцянки відповідати.

Здатися може. Але відповідати доведеться. Комусь — перед законом. Але перед Богом — усім. Особливо за зло, вчинене словом, а також вчинком і занедбанням.

Пише нам до редакції пані Марія Корчинська (цитую дослівно):

"Була здивована, коли дізналася, що майже 100 % товариства "Просвіта" вболіває і підтримує пана Ющенка і К°. Мені здавалося, що *освідчені* (так — в листі; тут і далі — підкреслення моє. — *Є. Г.*) люди мали б розглядити за помаранчевим *шабашом* добре підготовлений, гарно фінансований державний антиконституційний переворот.

І фальшування, про яке голосливо розповсюдили інформацію заздалегідь, і отруєння, яке, як *спеціаліст*, можу сказати, — надумане, все це — *блехня*, піар. Розумні люди вже давно збагнули, що іде боротьба за владу, а не за народ.

Бог розсудить і поставить все і

ЧИТАЧ ПРОТЕСТУЄ

Ці слова Віктор Янукович промовив по телебаченню 25 листопада майже зі сльозами на очах. І справді, перевіряйте хоч протоколи з мокрими печатками, хоч узагалі без печаток — ніякої фальсифікації з них не вицідиш, тому що на Донеччині фальсифікація почалася майже за рік до виборів саме для того, щоб останній етап провести бездоганно чисто.

Судить самі. Уже з січня 2004 року безкоштовно в кожну поштову скриньку Донецької області листової кидали так звану "Газету в газеті", де ненав'язливо, але постійно розповідалося про блага діяння лише трьох осіб: Леоніда Кучми, Віктора Януковича та голови облдержадміністрації Анатолія Близнюка. Члени маріупольської опозиції довго боролися з таким "цінним подарунком"; писали протести до Верховної Ради, "Укрпошти", ЦВК. Але безпартійна агітація лише підсилювалася напере-

«Я ПОМАЛУ ПОЧИНАЮ РОЗУМІТИ...»

Мешкає в Івано-Франківську всебічно обдарований і дуже добре вихований хлопчик, якого ми давно вважаємо другом редакції, спостерігаємо, як він росте і творчо розвивається, щоразу приємно дивуючись його роздумам і спостереженням, що їх часом надсилає до "Слова Просвіти".

МОВИТЬ ІСТИНА

Фото Ганни Оборської

Поїхав би взимку на кілька днів до Києва, а влітку — з мамою на море. Я ще не бачив моря. Якби знайшов Довбушеві скарби, то вже й Тарасову церкву закінчували б будувати.

Моя мама знає багато цікавих легенд про Довбуша. Та коли почула, що я задумав, — налякалася. І

вигадала таке: що зараз землю удобрюють гноєм, а Довбуш удобрив золотом-сріблом, тому наші Карпати такі красиві.

*Ой поїду я у гори,
там де Довбуш наш бував,
й пошукаю тее злото,
те, що він колись ховав.
Побував я у Ворохті.*

ЗА ВЛАДУ НАД НАРОДОМ

всіх на свої місця. А я і мої однокласники... *будемо робити все для перемоги* пана Януковича.

Марія Корчинська".

До свого листа пані Корчинська (не виключено, що це не її справжнє ім'я, бо своєї адреси й номера телефону вона не вказала, а запропонувала нам таку форму анонімності, як "до запитання") додала російськомовну агітаційну листівку.

На цьому пасквілі з одного боку — "Політичеські цілі Ющенко": 12 пунктів абсолютно брехливих тверджень і перекручень із використанням чорної фарби та помаранчевої символіки. На другому — "Політичеські цілі президента Януковича", де також 12 пунктів рожевих обіцянок (рожевою фарбою), та таких — хоч до болячки прикладай; щоправда, серед них не бракує й "багатообіцяючих": "Прекратити дискримінацію русского языка", "Разрешение двойного гражданства", "Развитие возможностей ЕЕП..."

Цю прокламацію, явно інспіровану на проштовхування злочинних інтересів Росії в Україні, надруковано накладом 100 000 примірників (так написано, проте невідомо,

скільки було таких накладів).

Авторка листа вочевидь не має жодного стосунку ні до товариства "Просвіта", ні до редакції нашої газети, бо надіслала нам листа на адресу, з якої ми виїхали ще рік тому.

Так що *здивування* пані Корчинської, як *спеціаліста* з питань *блехні*, яка вміє розглядити суть речей краще, ніж *освідчені* (і навіть, як спеціаліст, ставить медичні й соціальні діагнози за виразом обличчя), нам зрозуміле. Як і джерело походження так званого здивування.

Натомість, нас трохи непокоїть, що пані дописувачка обіцяє *робити все для перемоги* пана Януковича.

Оце *все*, без жодних обмежень нормами закону, якраз і називається необмеженим беззаконням (тобто, по-російському — "беспредел").

І тому ми вирішили все-таки надати слово пані Корчинській на сторінках нашого тижневика, до числа прихильників якого вона — цілком певно — не входить. Надали їй слово, щоб наші читачі уявили собі, який варіант пропонують Українському Народові люди з по-

*Кажуть: "В Косові шукай".
Довго я шукав в Яремчі
й здогадався тут, до речі,
що те злото — то мій край.*

Мама передплатила газету "Слово Просвіти" на наступних півроку.

Я по радіо чув, що помер Дмитро Білоус. Я плакав. А потім подумав, що треба в неділю піти до церкви і запалити свічку за упокій душі. Так і зробив.

ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ПАМ'ЯТІ ДИМИТРА БІЛОУСА

*Ну ось і все. Скінчилося життя.
Назад сюди немає вороття.
Та він — поет,
поет ніколи не вмирає,
його вірші читають і вивчають,
бо слово — вічне.
Він — чародій,
бо він з барвінком чарував
і в кожному слові дивину вбачав.
О диво! Диво калінове
зросте у нього на могилі,
й лунатимуть слова до болю млі:
"Яку ви любите найбільше мову?
Ту, що нею співала рідна мати
колискову".*

На цьому закінчую свого листа. До побачення.
З повагою —

● **Богдан БЛЕНДЮК,**
м. Івано-Франківськ

дібними переконаннями. Включно з переконаннями в тому, що йде боротьба за владу, а не за народ.

Ні, "гаспада", котрі готові робити все! Ваша боротьба якраз відбувається за народ, за те, щоб надирити й підпорядкувати собі Український Народ, який уже не хоче, щоб його долю вирішували в Москві, а здійснювали в інтересах Росії київські резиденти й ставленики Путіна. Нас багато і нас не подолати. Ми в себе вдома!

...У чудовий та багатообіцяючий час живемо. Цей час яскраво висвітлює, хто є хто, чітко розділяє людей на носіїв добра і носіїв зла, носіїв правди і носіїв брехні. Лицедівство, підступність, зрада й паскудство дешевих провокацій впливають на поверхню для того, щоб згодом сплинути за течією часу, а нам дати можливість вийти на чисті прозорі води добра, правди, справедливості, розвитку національної культури.

А Бог, справді, розсудить усіх і все поставить на свої місця. Шануймося!

● **Євген ГОЛИБАРД**

«МОЖЕТЕ ПЕРЕВІРИТИ: В ДОНЕЧЧИНІ ФАЛЬСИФІКАЦІЙ НЕ БУЛО!»

додні першого туру голосування вже 8-сторінковим "Голосом Донбасса". Тут російські шовіністи втрапили залишки совісті й поливали Віктора Ющенка та українців узагалі таким брудом, що й вигадати важко.

Виявляється, саме Ющенко розвалив квітучу Україну після оголошення Незалежності, саме на чолі з ним бандерівці нищили українців під час війни. Промовиста агітка за два дні до другого туру голосування зображує дороговказ, де чорна стрілка "Ющенко" веде до чорного майбутнього, в якому чорний американський чобіт давить карту України.

Постійне зомбування донеччан через ЗМІ — лише найлегший вид тиску на них. Пряме заво'язання усіх працюючих вступати до партії "Регіони України" — другий етап. Обов'язковий портрет В. Януковича на столі кожного директора школи,

кожного лікаря, кожного начальника цеху — третій. Відверта розмова керівників із підлеглими напередодні виборів про обов'язкову явку на дільниці та голосування за "єдиного" й неповторного — четвертий.

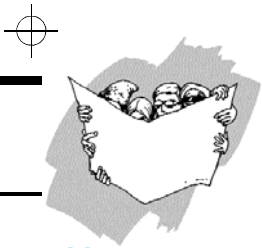
Далі вступає в дію важка артилерія адмінресурсу. Як формуються виборчі комісії? Представників опозиції у них практично немає. Голова комісії часто-густо виявляється керівником якоїсь організації, а члени комісії — його підлеглі по роботі. Чи зможуть вони виступити проти свого начальника? Проте, незважаючи на всі застороги, волюючих віддати голоси за В. Ющенка було багато. Влада знала про це через великі списки на підтримку його кандидатури. Що робити? Прості методи — найвпливовіші. Ще перед першим туром опозиція по 55 виборчому округу надала перелік спостерігачів із 181 особи. Територіальна комісія затвердила... аж 11. 170

спостерігачам відмовлено начебто через помилки в оформленні заяв. Те саме зроблено перед другим туром, суд Маріуполя скарг не розглядав. У підсумку — практично всі дільниці виборчого округу № 55 залишилися без контролю опозиції. Такий же фокус зроблено на переважній більшості дільниць Донецька та області. Провладні члени комісії писали те, що треба, й те, що їм наказували з київського штабу Віктора Януковича. Звідси — написані в протоколах і завірені мокрими печатками вражаючі цифри активності донеччан.

Не треба лити крокодиліах сліз, пане Янукович, і виставляти донеччан поспіль безпринципними людьми перед світом. Ліпше поверніть опозиціонерам їхні голоси!

● **Ірина МОЛЧАНОВА,**
голова Маріупольської філії
"Союзу Українок"

ВІДГУКИ НА АНКЕТУ

Анкета, що ми її запропонува-ли в ч. 48 “Слова Просвіти”, викли-кала зацікавленість читачів, пере-важна більшість яких постійно пе-редплатчує наш тижневик із 2003 року. Причому, як правило, анкето-вані читають “Слово Просвіти” ре-гулярно, повністю і потім переда-ють газету іншим.

Статистика відповідей на анке-ту свідчить, що троє з кожних п’яти передплатників передають свої екземпляри “Слова Просвіти” не менше ніж двом-трьом особам або до бібліотеки. Таким чином, може-мо стверджувати, що, маючи фак-тичний наклад 16000 примірників, ми працюємо на коло читачів не менше ніж 40000 осіб.

А це вже потужна громада при-хильників-однодумців, котрі чита-ють нас в усіх областях і районах України.

Така величезна мережа читачів, звичайно, здатна на великі справи. Наприклад, якщо б навіть один із десяти наших читачів хоча б один раз на рік надіслав нам листа, в якому розповів про цікаві (незвичайні, пізнавальні для інших, по-вчальні, інформаційно корисні, ек-зотичні, оптимістичні, оригінальні тощо) події або спостереження, то це вже було б аж 4000 цікавинок!

Легко підрахувати, що, випус-каючи на рік 52 номери “Слова Просвіти”, ми можемо отримати до кожного випуску — 4000:52 = при-близно 77 листів-пропозицій, лис-тів-розповідей, листів-одкровень.

Нагадуємо читачам, що редак-ція з більшою увагою сприймає на-діслані тексти, якщо вони надруко-

«РОЗПОВІДАЙТЕ ПРО ГЕРОІВ»

фото Ганни Оборської

вані та обсягом не більше 1—2 сторінки. Це можуть бути короткі роз-повіді про суть якихось подій, явищ, випадків, традицій, звичаїв, — адже наш тижневик — культурологічний.

До того ж, уподобання і смаки наших читачів також перебувають у просвітанському руслі культуро-логічної спрямованості газети. Зокрема про це свідчать відповіді на друге запитання анкети, ствер-джуючи, що нашим читачам най-більше подобаються публікації в розділах “Мова єдина”, “Політика”, “Суспільство і ми”, “Культура”, “Постаті”, статті на історичні та лі-тературні теми.

Цікаво, що майже половина ан-кетованих серед своїх улюблених публікацій зазначила рефлексії до-писувачів у розділі “Читацьке віче”.

Переважна більшість анкетова-них відмовилася відповідати на тре-тє запитання: від яких публікацій слід відмовитися. Вочевидь, читачі

вважають, що в “Слові Просвіти” не-має зайвого. Виняток становить хі-ба що пропозиція пані М. А. Зайко із Заліщиків, яка не сприйняла нашої публікації про Оксану Забужко і вва-жає, що вона “нічого корисного не дає читачам”.

Не буду полемізувати з шанов-ною пані М. А. Зайко, але для інфор-мації зазначу, що закордонний на-клад творів безперечно талановитої О. Забужко вже, мабуть, перевищив її вітчизняні обсяги видань, а отже, оцінка на кшталт “нічого корисного” явно суперечить фактам читацького попиту.

Тим більше, що мало хто з літе-раторів-чоловіків відзначається таким високим рівнем мовної куль-тури та ерудиції, як О. Забужко.

Що ще з періодичних видань чи-тають наші читачі? Приблизно поло-вина анкетованих не обмежуються “Словом Просвіти” і передплатують інші видання, — як пояснює історик

і журналіст Іван Ткач із м. Острог на Рівненщині — “щоб більшу інфор-мацію мати”, а також щоб “слідкува-ти за акцією Тарасова Церква”.

А добродій А. А. Коваленко з Конотопа, зважаючи на свої по-важні 83 роки, набирається моло-дечого духу саме зі “Слова Просві-ти” та ще “України Молодої”, ро-бить вирізки з нашого тижневика.

Між іншим, як виявилось, знач-на частина читачів робить вирізки та збирає підшивки “Слова Просві-ти”, цілком слушно вважаючи, що публікації на культурологічні, су-спільно значимі теми, а особливо на тему рідної мови не старіють і завжди можуть стати в нагоді.

Олександр Тарасенко з Лубен пропонує нам завпровадити до-датковий розділ “Забуттю не під-лягає”, в якому, зокрема, вміщувати матеріали про злочини комуніс-тичного режиму.

Дякуємо Миколі Кондратенку з м. Стрий на Львівщині за надіслані нам патріотичні поетичні рядки та добрі слова на адресу нашого шеф-редактора Павла Мовчана. Микола Дмитрович передплатує кілька газет, але, як він пише в ан-кеті, “Слово Просвіти” він шанує за “чесний погляд на політику” і зби-рає підшивку. Пан Микола також пропонує нам завпровадити спеці-альний розділ “Герої незалежної Ук-раїни”, в якому розповідати про кращих людей Нації.

Дякуємо за цікаву пропозицію.

● Роман ЗАПОЛЬСЬКИЙ

ТРИМАЙТЕСЯ ТАК НАДАЛІ!

котрі захищають українську мову.

Та й про Кременецький му-зей Л. Антонюк, про Болехів — центр Бойківщини (хоч я знаю, що Самбір — центр Бойківщи-ни); але все дуже правильно і не лише старим (як мені), але й моло-дим є що читати — “Скеля Довбу-ша”, “Музейний провулок”, “Про-рочий погляд Каменяра” професо-ра С. Злупка (поєднано політичну ситуацію часів Франка із сучасною політикою)!

А ось публікація Олександра Сорокіна, студента НПУ ім. М. Дра-гоманова, — прекрасний матеріал про Юрія Липу — нічим не відрі-зняється за літературним стилем від професорського, навіть дуже творчо й оригінально викладає він свої думки, це — майбутній пер-спективний журналіст: “Таке мо-лоде, а таке мудре!”

Не можу поминути “Пасіку на Хрещатицькому балконі”. Це — унікальне чудо! А крім того, цей па-

ВІД РЕДАКЦІЇ

Звичайно, нам приємно отримувати й читати подібні листи. Приємно не лише на рівні емоцій, а передусім, саме з інтелектуальної точки зору. Бо, в даному випадку, ми маємо справу з читачкою, яка не просто розважається підготов-леними нами матеріалами, а усві-домлює їх зміст аналітично й сис-темно в контексті подій. Такі читачі є партнерами в нашому спільному інтересі, в нашій роботі. За таких читачів ми спокійні. Вони залиша-тимуться з нами.

Натомість, нас дуже турбують читачі-мовчальники, які носять у собі невдоволення од наших публі-кацій, які не до кінця розуміють на-ші тексти й наші інтенції, яким тре-ба допомогти просвітницьком.

Особливо нині, коли, за дани-ми деяких соціологічних опиту-

січник ще й співучий бандурист, а гарний який, із бородою, а вишита сорочка яка гарна та правильно ви-шита, бо вишивка тягнеться аж до пояса. Це — захоплюючий сюжет!

І стельмахів не можна скрив-дити неухагою. Чудово, що є такі люди, що є такий обозний завод у Полтаві, про який дописувач Ана-толій Недавній так дотепно напи-сав, подав малюнки, фото й пояс-нення слів. А “Італія та Україна” — про музей Ханенків у Києві В. Кос-кіна, а “Родинний мистецький трі-умвірат” Ганни Козаченко! Ви має-те дуже ерудованих дописувачів і добрих редакторів.

У “Слові Просвіти” все пра-вильно, все на місці, все розташо-вано естетично, приємно для очей читачів.

Тримайтеся так надалі!

● Мирослава ЗАЙКО, с. Залішки Тернопільської обл.

вань, до 16 % українських грома-дян не визначилися, за кого голо-сувати, не певні, що придуть до виборчих урн, а отже, не хочуть вплинути на власну й нашу спільну долю в найближчій перспективі.

Що б не трапилося, а жо-вень—2004 вже увіде в історію Ук-раїни подіями, наслідки яких вихо-дитимуть далеко за межі україн-ського часу та простору. Тридцять першому жовтня судилося розді-лити, розмежувати дві епохи.

На цьому рубежі не можна бу-ти мовчальником, не можна сьо-годні рухатися далі з невияснени-ми питаннями, з невизначеністю, з переконаннями, побудованими не на фактах, а на плітках.

Напишіть нам, шановні! Ще є час для вияснення. А ми обіцяємо, що на всі ваші запитання ми дамо чесну відповідь. Шануймося!

РЯДКИ З ЛИСТІВ

Читаю “Слово Просвіти” з 2004 р. регулярно, повністю і передаю чи-тати іншим. Мені подобаються ва-ші публікації на теми політики, іс-торії, літератури, культури. На мою думку, слід відмовитися від публі-кацій, в яких мало конкретики та багато різних загальностей, коли автор “витагує” тему.

Вважаю, що “Слово Просвіти” повинно впровадити розділ “Наша родина”, в якому висвітлювати життя регіонів.

Газета “Слово Просвіти” мені корисна тим, що вона правдива й смілива, у ній я шукаю відповіді на свої запитання.

Іван РЕДЧИЦЬ, літератор, м. Житомир

Постійно почав читати “Слово Просвіти” з 1993 року. Деякі мате-ріали перечитую по кілька разів, зберігаю підшивки минулих років. Мене особливо зацікавлюють публікації на теми козацтва, історії, мови.

Було б непогано пояснити (хоч раз на рік) значення символів, ви-несених у заголовок кожної шпаль-ти поряд із найменуванням розді-лу. Наприклад, мене дуже заціка-вило “око в трикутнику”, яке нерід-ко з’являється над цікавими публі-каціями.

У “Слові Просвіти” я знаходжу друга-порадника, співрозмовника в бурхливому морі нашого життя. Спасибі за раду й підтримку, адже погляди мої і газети співпадають. Залишаюся надалі активним чита-чем і дописувачем “Слова Просвіти”.

● Борис МАРИНЧЕНКО, м. Нова Каховка

НЕ МОЖУ МОВЧАТИ

КОЛЕГИ МІЛІЦІОНЕРИ, не беріть участі в ганебних вчин-ках деяких керівників

Вадим Клементьєв, зловживаю-чи посадою головного редактора “Зорі” — єдиного українськомовно-го друкованого органу Дніпропет-ровщини, опублікував 25, 29 травня, 3, 5, 8 червня 2004 року пасквільний прогноз-аналіз під заголовком “Чо-му Юшенка чекає поразка”.

10 червня якийсь Олександр Петренко опублікував на 2 стор. “Зо-рі” нотатку про В. Януковича, в якій його кримінальні злочини подав як досвід... “стратегічно мислити”.

Натомість 23 жовтня 2004 року В. Клементьєв переддрукує в “Зорі” провокаційний пасквіль “Політичні вчителі Віктора Юшенка”, в якому читаємо таке: “...вибір Віктора Юшенка важко назвати народним”, “...вибори не принесуть підтримку Юшенку. І що рейтинг Юшенка па-дає, на тлі його мудрих віражів з отру-ненням, тільки підіграє погромні на-міри таких організацій як “Пора” або “УНА—УНСО”. Ця стаття має підза-головок “Спіраючись на ідеологію українського націоналізму...”, а ілю-страцією до неї поставлено карикату-ру з часів Другої світової війни, де Гітлер стоїть на голові з піднятим за-дом.

Як виборець 50-ої виборчої ділви-ці 24 виборчого округу, ше до закінчен-ня голосування 31 жовтня 2004 року, відповідно до вимог Закону “Про вибо-ри Президента України”, я подав ска-ргу про визнання недійсними результа-тів голосування через численні пору-шення виборчого Закону на користь В. Януковича, які можуть суттєво вплину-ти на волевиявлення виборців. На жаль, відповіді на скаргу в установлен-ний Законом термін я не отримав.

Низка ганебних фактів про вчинки керівників Дніпропетровщи-ни свідчить, що влада намагається утримати нинішній режим гальму-ванням правового, національного відродження України.

● Михайло РЯБЦЕВ, ветеран МВС України, м. Дніпропетровськ

3-ЗА ОКЕАНУ НЕ ПРОДАВАТИ ЗЕМЛІ!

Василь Луценко зі США просить нас набратися витримки, виявити високу громадянську відповідаль-ність і справжній патріотизм.

Свою громадську активність Ва-силь Луценко виявляє постійною участю в різноманітних акціях і захо-дах, організованих українцями США, періодично подає свої пропо-зиції у численних зверненнях до ві-домих осіб зі світу політики, зокрема до членів Українського Конгресово-го комітету, депутатів Верховної Ради України, уряду.

Відданість Василя Луценка укра-їнській справі виявилася також у його меценатстві, спонсорській допомозі конкретним особам в Україні.

Незважаючи на солідний вік, Ва-силь Андрійович залишається енер-гійним і дієвим, регулярно повідом-ляє редакції про свої враження від нашого “Слова Просвіти”, чергові числа якого отримує у своєму штаті Огайо із запізненням на 10—12 днів.

Висловлювання В. Луценка про нашу газету, її авторів і взагалі про по-дії в Україні — надзвичай незалежні, прямолінійні, безкомпромісні, відвер-ті, часом сповнені своєрідного гумору:

...Як тільки оберуть Президента України, він повинен не їхати на Гаваї відпочивати, а опускатися в копальню до шахтарів та йти до металургійно-го заводу, до тих, хто гаряче працює біля мартенівської печі.

...Не можна зараз продавати жодного квадратного метра землі різ-ним зайдам! Якщо народ не прокине-ть-ся зі сну, землю України буде продано криміналітету.

Василь Луценко має справді ве-ликий життєвий досвід, добре серце і патріотичну душу. Щоразу, коли під-нявши слухавку чую своєрідні інто-нації його впевненого голосу, що ча-сом нагадує голос класичного орато-ра, у свідомості виникає якесь особ-ливе почуття загострення обов’язку.

● Євген ГОЛИБАРД

Доктор історичних наук Василь Марочко в "Слові Просвіти", числа 43 і 44, 2004 р., надрукував цікаву розвідку "Невідомі листи першого Президента України" про еміграційний період діяльності Михайла Грушевського. Належно оцінюю статтю історика, зважаючи на недослідженість цього періоду та нелегку працю, пов'язану з розшифруванням почерку Грушевського, справді дуже важкого, в чому сам переконався, намагаючись розібрати щоденникові записи вченого. Річ у тім, що в результаті кількарічної праці над історичними та біографічними джерелами я 2001 року опублікував у київському видавництві "Бібліотека українця" художньо-документальний роман "Вірую", головний герой якого — Михайло Грушевський. Тому вважаю, що маю право полемізувати з Василем Марочком щодо деяких (не всіх, звичайно!) принципів положень, висловлених у його дослідженні.

Одне авторське висловлення, можливо, й не принципове, але викликає спротив, а саме: "Опинившись на чужині, Грушевський із товаришами, а вони були всі "товаришами", бо залишилися у полоні комуністичних ідей...". Перепрошую, але "товариш" — давнє козацьке звертання ("пане брате", "пане товаришу") і походить від ще давнішого слова "товар" — велика рогата худоба, а "товариш" — це ті люди, які спільно володіли нею. Пригадаймо сучасне українське слово "товариство".

Історик пише: "Українське селянство цуралося соціально-економічної платформи УПСР та соціал-демократичної партії Винниченка (двох найвпливовіших в Українській Центральній Раді. — Ю. Х.). Вони не мали шансів, тому що сповідували ідею і практику усунення права приватної власності". Формально — так. Насправді ж земельна політика Центральної Ради була гнучкою і змушена була пристосовуватися до тодішніх запитів соціуму. Серед істориків і нині побутує міф про те, що Цен-

тральна Рада не хотіла чи не могла вирішити земельного питання — основоположного для українців, — і тому зазнала поразки. Спробуємо розібратися, чи так це.

На восьмій сесії Центральної Ради, що відбулася 12—17 грудня 1917 року (тут і далі — за старим стилем), укотре обговорювали проект майбутнього земельного закону. Виконуючий обов'язки генерального секретаря земельних справ Борис Мартос до запропонованої раніше норми наділу в 40 десятин запропонував у загальних інтересах хліборобського господарства зберегти в Україні цілими великі зразкові маєтки, де використовують породисту худобу і насіння, хоча б

Центральною Радою". Наведу деякі його положення.

"Право власності на всі землі з їх водами, надземними і підземними багатствами в межах Української Народної Республіки віднині касується. Всі ці землі з їх водами, надземними і їх підземними природними багатствами стають добром народу Української Народної Республіки. На користування цим добром мають право всі громадяни Української Народної Республіки без різниці статі, віри і національності, з додержанням правил цього закону". "Нормою наділення для приватно-трудова господарств повинна бути така кількість землі, на якій сім'я або товариство, провадячи

шовиків, потім — "гетьманський переворот", у результаті якого до влади прийшов Павло Скоропадський, великий землевласник, так само як і його прихильники.

Але повернімося до статті В. Марочка. Він зазначає, що за Грушевським 1924 року в Україну повернулися Павло Христюк, Микола Шраг, Микола Чечель та інші, які написали "Декларацію" про співпрацю української інтелігенції з радянською владою. "Чим спокуюлися: "паршивою" і "керіваною" більшовиками українською, так звані неспівнеском і містичною лібералізацією духовного життя українського суспільства, чомусь названого істориками "духовним відродженням", по-

тиком". З першою тезою погоджуюся, з другою — ні. Саме під проводом Михайла Грушевського, незважаючи на страшну протидію з усіх боків, Центральна Рада зуміла проголосити історичний Четвертий Універсал про самостійну Україну — предтечу нашої нинішньої держави.

І остання цитата з Василя Марочка: "У листі до Молотова від 4 січня 1934 року академік М. Грушевський "осоромився" уклінним проханням: дати можливість працювати, друкувати книги". По-перше, листа написано незадовго до загибелі Михайла Сергійовича, а саме — 4 вересня, по-друге, тон листа до тодішнього глави уряду СРСР В'ячеслава Молотова, як на ті страшні репресивні часи, цілком гідний висланого до Москви нашого історика і державного діяча. Ось що він писав (наводжу уривки): "Моё опальное положение имело последствием то, что связи с академической базой фактически отмерли, хотя звание академика за мной сохранено. Украинская академия и Украинское государственное издательство прекратили печатание моих работ и издания; издания уже законченные не были выпущены в свет и изъяты из обращения; начатые печатанием остановлены и разобраны — хотя прошли все инстанции и были одобрены к печати". І, власне, прохання: "Смею надеяться, что Вы, как глава советского правительства, не откажете во внимании к моему обращению и не поставите в вину, если я что-нибудь сказал тут невпопад, в том убеждении, что исследование, работа моя нужна, и напрасно пропадет мое время и силы, напрасно я мучаюсь со своей семьей вместо производительной научной работы".

Загалом же відзначу, що частково проаналізована мною стаття Василя Марочка цікава не тільки фактажем і певними висновками, а й тим, що з нею хочеться полемізувати...

• **Юрій ХОРУНЖИЙ**

НЕ ОСОРОМИВСЯ «УКЛІННИМ» ПРОХАННЯМ

ЧИТАЧ ПРОДОВЖУЄ РОЗМОВУ

по одному такому маєткові в кожній губернії. Це викликало шквал заперечень тих же таких селянських депутатів, так само і цифра в 40 десятин на хазяйство — мовляв, якщо так багато давати, то всім землі не вистачить... Вирішено створити парламентську комісію із 23 членів, яка має виробити й подати на затвердження Ради земельний законопроект. Робота комісії відбувалася щоденно та безперестанно з 11 години до 24-ої. Обговорювали такі основні засади: 1) скасування приватної власності на землю (для того, щоб роздати всім землю, спершу треба її націоналізувати у великих поміщиків, які на той час ще нею володіли. — Ю. Х.); 2) право кожного громадянина на землю; 3) органи порятування землі; 4) форми користування; 5) правила користування; 6) обов'язки держави щодо забезпечення права на землю (Див.: Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. Том 2. — К., 1997, — с. 50).

І ось нарешті 18 січня 1918 року прийнято "Тимчасовий земельний закон, затверджений Українською

господарство звичайним для своєї місцевості способом, мали б користь, потрібну для задоволення своїх споживчих потреб, так і для підтримання свого господарства; ця норма не повинна перевищувати такої кількості землі, яка може бути оброблена власною працею сім'ї або товариства". "Ніякої платні за користування землею не повинно бути". "Передача права користування ділянкою землі можлива лише з дозволу громад і земельних комітетів". "При зміні господарів ділянок землі всі заведені попереднім господарем і невикористані земельні поліпшення й меліорації оплачуються йому новим господарем". Усього 33 позиції (Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. Т. 2, с. 128 — 130).

Як бачимо, цілком пристойний Закон, і в селянського загалу він не викликав спротиву. Інша річ, що його не вдалося втілити в життя — у Центральної Ради не вистачило на це часу. Одряджено військова інтервенція в Україну більшовицької Росії за підтримки місцевих біль-

шовиків, потім — "гетьманський переворот", у результаті якого до влади прийшов Павло Скоропадський, великий землевласник, так само як і його прихильники. Але повернімося до статті В. Марочка. Він зазначає, що за Грушевським 1924 року в Україну повернулися Павло Христюк, Микола Шраг, Микола Чечель та інші, які написали "Декларацію" про співпрацю української інтелігенції з радянською владою. "Чим спокуюлися: "паршивою" і "керіваною" більшовиками українською, так звані неспівнеском і містичною лібералізацією духовного життя українського суспільства, чомусь названого істориками "духовним відродженням", по-

тиком". З першою тезою погоджуюся, з другою — ні. Саме під проводом Михайла Грушевського, незважаючи на страшну протидію з усіх боків, Центральна Рада зуміла проголосити історичний Четвертий Універсал про самостійну Україну — предтечу нашої нинішньої держави.

ВІДГУК НА ПУБЛІКАЦІЮ

Публікація в "СП" подорожніх нотаток: "3500 кілометрів літа—2004" професора о. Ю. Мицика так і змусила риторично вигукнути: а яка ж Галичина без Івано-Франківщини? Та ж на цій землі аж 12 святих відпустових місць! Шкода, що після Стрия дорога історико-краєзнавчої експедиції повела на Жидачів, оминувши Івано-Франківську область... Бо зі Стрия пряма дорога на одне з найбільших відпустових місць: с. Гошів Долинського району, що розташоване на трасі Стрий—Івано-Франківськ. Зокрема це Ясна Гора, де розташований монастир отців Василіян і де перебуває копія чудотворної Гошівської ікони, яка зникла в часи "червоної" навали. Копія освячена Папою Римським. Монастир розташований на високій горі, що ніби зависла над трасою. Це — пам'ятка XVII ст. Монастир належить УГКЦ. Тут побував Блаженніший патріарх УГКЦ кардинал Мирослав Любачівський. Останній, до слова,

НАСТУПНОГО ЛІТА НЕ ЗАБУДЬТЕ ПРО ІВАНО-ФРАНКІВЩИНУ...

родом із Прикарпатського міста Долина. Цього року йому виповнилося б 90. Збереглася в Долині хата, де народився кардинал, до його 100-літнього ювілею буде відкрита меморіальна дошка... У 90-ті роки в монастирі побували делегації з Польщі, єпископи з Канади, Німеччини, Риму, туристи з Ізраїлю, Англії, Бразилії та ще багатьох країн. Тут відбувалися численні молодіжні, обласні та міжнародні прощі, фестивалі духовної пісні для дітей та молоді. Близько 50 тисяч прочан уже не в силах прийняти реконструйована церква, і тому тут будується базиліка та цілий відпустовий комплекс...

На початку 1937 року письменник Осип Назарук переписав із монастирського архіву сотні чудесних уздоровлень, що відбулися завдяки молитвам до чудотворної ікони Божої Матері

Фото з книги В. Пилипчука "Івано-Франківщина"

(вона зникла в 1946 р.) Та 2001 року віднайшлася ще одна копія згаданої ікони приблизно сторічної давності. Також ще дві великі прощі здійснюються щорічно в на-

шій області до святих місць Крилоса Галицького р-ну та селища Погоня Тисменицького р-ну. Зокрема популярні прощі до Крилоса організуються молодіжною комісі-

єю Івано-Франківської єпархії УГКЦ...

У м. Долина відомий меценат О. Антонович фінансує реставрацію церкви, збудованої та освяченої 1906 року, котра до свого ювілею чекає на поважних гостей з усього світу. А на горі Зесіння, де був у сиву давнину монастир отців Василіян XII ст., силами художника з Долини п. Романишина, котрий нині проживає в Москві, споруджується капличка, а згодом, можливо, буде й церква...

Усього ж у Долинському районі Івано-Франківської області за роки незалежності споруджено близько 20 нових церков різних конфесій. Так що, 2005 року не омийте мальовничої Івано-Франківщини! І хай допомагає вашій експедиції Бог!

• **Надія ДИЧКА**, член НСПУ, м. Долина

ВРАЖЕННЯ

МОДА НА МОВУ

У Київській Русі серед князів було модним спілкуватися не народною стародавньою (як ми її зовемо) мовою, а церковнослов'янською. Сьогодні ж у Луганській області, особливо в обласному центрі, розмовляють переважно російським суржилом, а українська залишається або для еліти (літературна), або для мешканців села (розмовна). Виходить, що чужа мова приваблює маргінальний Схід. За логікою, тепер стає модною українська, оскільки вже перестала для значної маси бути рідною. За перше — радісно, за друге — прикро.

До святкування Дня української мови та писемності пройшли заходи в Луганську та області в співробітництві Обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" з молодіжними організаціями, закладами освіти та громадськими організаціями національно-демократичного спрямування. У загальноосвітніх навчальних закладах оголошено конкурс на найкращий твір "У серці українським словом", в усіх навчальних закладах стало традиційним проводити курси на найкращу стіннівку до свята та кращого знавця рідного слова; проходить обласний V етап конкурсу знавців української мови імені Петра Яценка; на обласному радіо прозвучав цикл передач про письменників Розстріляного Відродження та їхню роль в історичному та літературному процесі України, котрий підготував Р. Єгоров; просвітні старшого покоління і члени НСПУ вийшли у виробничі колективи та установи з циклом лекцій та поезій "Рідна мова моя — калинова". Стало традиційним, що активну роль у подібних заходах беруть Бряківське, Ровенківське, Северодонецьке, Луганське міські, Сватівське, Ново-Псковське та Міловське районні об'єднання "Просвіти". У Луганському національному педагогічному університеті імені Тараса Шевченка були проведені конкурси на найкращий реферат з історії української мови та писемності серед студентів філологічних факультетів, а на факультеті української філології пройшли наукові мовознавчі конференції. У Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля на факультеті мовознавства та журналістики і соціології проведено "круглий стіл" та семінар на тему "Чи потрібна Україні друга (російська) мова?". У Луганському державному медичному університеті відбулося велике свято, на якому студенти, вихідці з країн Африки та Азії, поезіями Тараса Шевченка переконали присутніх, як потрібно любити і шанувати українську мову.

Отже, актуальність Свята української мови та писемності в сьогоденній політичній та культурній ситуації очевидна, тому хочу побажати громадянам України: згадуйте хоч інколи про свій український паспорт.

Хрещатого вам сонця!

• **Любов ЯКИМЧУК**, голова Луганського міського об'єднання "Молода Просвіта"